

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC MỞ HÀ NỘI**



ĐỀ ÁN THẠC SĨ

Ngành: Luật Kinh tế

Mã ngành: 8380107

**PHÁP LUẬT VỀ ĐĂNG KÝ THÀNH LẬP HỢP TÁC XÃ VÀ THỰC TIỄN
THỰC HIỆN TẠI ĐẶC KHU CÁT HẢI, THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG**

BÙI HOA LAN ANH

Hà Nội, 12/2025

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC MỞ HÀ NỘI



ĐỀ ÁN THẠC SĨ

Chuyên ngành: Luật Kinh tế

Mã ngành: 8380107

**PHÁP LUẬT VỀ ĐĂNG KÝ THÀNH LẬP HỢP TÁC XÃ VÀ THỰC TIỄN
THỰC HIỆN TẠI ĐẶC KHU CÁT HẢI, THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG**

HỌC VIÊN THỰC HIỆN: BÙI HOA LAN ANH

HƯỚNG DẪN KHOA HỌC: 1. TS PHẠM HÙNG CƯỜNG

2. TS NGUYỄN THỊ YẾN

Hà Nội, 12/2025

LỜI CAM ĐOAN
CÔNG TRÌNH ĐƯỢC HOÀN THÀNH TẠI
TRƯỜNG ĐẠI HỌC MỞ HÀ NỘI

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi và được sự hướng dẫn khoa học của TS. Phạm Hùng Cường, TS. Nguyễn Thị Yến. Các nội dung nghiên cứu, kết quả trong đề tài này là trung thực và chưa công bố bất kỳ hình thức nào trước đây. Những số liệu trong các bảng biểu phục vụ cho việc phân tích, nhận xét, đánh giá được chính tác giả thu thập từ các nguồn khác nhau có ghi rõ trong phần tài liệu tham khảo.

Ngoài ra, trong đề án còn sử dụng một số nhận xét, đánh giá cũng như số liệu của các tác giả khác, cơ quan tổ chức khác đều có trích dẫn và chú thích nguồn gốc.

Nếu phát hiện có bất kỳ sự gian lận nào tôi xin hoàn toàn chịu trách nhiệm về nội dung đề án của mình.

Hà Nội, ngày tháng năm 2025
 Tác giả

Bùi Hoa Lan Anh

Người hướng dẫn khoa học 1 : TS. Phạm Hùng Cường

(Ghi rõ họ, tên, học hàm, học vị và chữ ký)

Người hướng dẫn khoa học 2 : TS. Nguyễn Thị Yến

(Ghi rõ họ, tên, học hàm, học vị và chữ ký)

Cán bộ phản biện 1: TS. Phùng Trọng Quế

Cán bộ phản biện 2: TS. Phan Đăng Hải

Đề án thạc sĩ được bảo vệ tại HỘI ĐỒNG ĐÁNH GIÁ ĐỀ ÁN THẠC SĨ TRƯỜNG ĐẠI HỌC MỞ HÀ NỘI, ngày 03 tháng 03 năm 2026 theo Quyết định số 580/QĐ-ĐHM ngày 06/02/2026

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin gửi lời cảm ơn chân thành đến tập thể các thầy, cô giáo đang công tác, giảng dạy tại Khoa Luật - Trường Đại học Mở Hà Nội đã cung cấp cho tôi tài liệu và những kiến thức pháp lý nâng cao, cũng như tạo điều kiện cho tôi trong suốt chặng đường học tập vừa qua.

Tôi xin trân trọng cảm ơn tập thể lãnh đạo và cán bộ Ủy ban nhân dân đặc khu Cát Hải, thành phố Hải Phòng, các nhà quản lý và các chuyên gia có kinh nghiệm trong lĩnh vực Hợp tác xã đã tạo điều kiện thuận lợi giúp đỡ và cung cấp thông tin, số liệu cũng như kinh nghiệm trong quá trình nghiên cứu đề án này cho bản thân tôi.

Đặc biệt tôi xin gửi lời cảm ơn sâu sắc đến TS. Phạm Hùng Cường, TS. Nguyễn Thị Yến, những người đã trực tiếp hướng dẫn khoa học, tận tình giúp đỡ và hướng dẫn tôi hoàn thành đề án chuyên ngành Luật Kinh tế với đề tài “Pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã và thực tiễn thực hiện tại đặc khu Cát Hải, thành phố Hải Phòng”.

Tuy đã cố gắng hết mình trong khi nghiên cứu và hoàn thành đề án song đề án không tránh khỏi những thiếu sót, tôi rất mong nhận được sự đóng góp ý kiến của hội đồng khoa học của trường, các thầy, các cô, đồng nghiệp và đặc biệt những ý kiến phản biện đối với đề án để đề án được hoàn thiện hơn.

Tác giả đề án

Bùi Hoa Lan Anh

DANH MỤC VIẾT TẮT

STT	Từ viết tắt	Từ được viết tắt
1	HTX	Hợp tác xã
2	UBND	Ủy ban nhân dân
3	HĐND	Hội đồng nhân dân
4	HĐQT	Hội đồng quản trị
5	DN	Doanh nghiệp

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	3
LỜI CẢM ƠN	4
DANH MỤC VIẾT TẮT	5
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Tình hình nghiên cứu	2
3. Mục tiêu và nhiệm vụ của đề án	5
4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu đề án	5
5. Phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu	6
6. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn của công trình nghiên cứu	6
7. Cơ cấu của đề án	7
CHƯƠNG 1: KHÁI QUÁT VỀ ĐĂNG KÝ THÀNH LẬP HỢP TÁC XÃ VÀ PHÁP LUẬT VỀ ĐĂNG KÝ THÀNH LẬP HỢP TÁC XÃ	8
1.1. Khái quát về đăng ký thành lập hợp tác xã	8
1.1.1. <i>Khát quát về hợp tác xã</i>	8
1.1.2. <i>Khái quát về đăng ký thành lập hợp tác xã</i>	13
1.2. Khái quát pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã	17
1.2.1. <i>Khái niệm pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã</i>	17
1.2.2. <i>Nội dung pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã</i>	18
1.2.3. <i>Kinh nghiệm quốc tế về pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã và bài học cho Việt Nam</i>	25
TIỂU KẾT CHƯƠNG 1	29
CHƯƠNG 2: THỰC TRẠNG PHÁP LUẬT VỀ ĐĂNG KÝ THÀNH LẬP HỢP TÁC XÃ VÀ THỰC TIỄN THỰC HIỆN TẠI ĐẶC KHU CÁT HẢI, THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG	30
2.1. Thực trạng pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã	30
2.1.1. <i>Quy định về điều kiện thành lập hợp tác xã</i>	30
2.1.2. <i>Quy định về hồ sơ, trình tự, thủ tục đăng ký thành lập hợp tác xã</i>	32
2.1.3. <i>Quy định về công tác quản lý nhà nước đối với đăng ký thành lập hợp tác xã</i>	35
2.1.4. <i>Khung pháp lý về đăng ký thành lập hợp tác xã ở Việt Nam hiện nay</i>	36
2.2. Thực tiễn thực hiện pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã tại Đặc khu Cát Hải, thành phố Hải Phòng	37
2.2.1. <i>Tổng quan về tình hình kinh tế - xã hội và hợp tác xã tại đặc khu Cát Hải</i>	37
2.2.2. <i>Thực trạng việc đăng ký thành lập hợp tác xã tại đặc khu Cát Hải</i>	39
2.2.3. <i>Những kết quả đạt được trong thực hiện pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã tại đặc khu Cát Hải</i>	48
2.2.4. <i>Một số vướng mắc, hạn chế trong thực hiện pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã tại đặc khu Cát Hải</i>	50

2.2.5. Một số nguyên nhân của vướng mắc, hạn chế trong thực hiện pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã tại đặc khu Cát Hải	52
TIỂU KẾT CHƯƠNG 2	56
CHƯƠNG 3: ĐỊNH HƯỚNG, GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN VÀ NÂNG CAO HIỆU QUẢ THỰC HIỆN PHÁP LUẬT VỀ ĐĂNG KÝ THÀNH LẬP HỢP TÁC XÃ.....	57
3.1. Định hướng hoàn thiện pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã.....	57
3.2. Giải pháp hoàn thiện pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã	59
3.3. Giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã tại Việt Nam nói chung và tại Đặc khu Cát Hải, thành phố Hải Phòng nói riêng	62
3.3.1. Giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về đăng ký thành lập HTX tại Việt Nam	62
3.3.2. Giải pháp riêng cho đặc khu Cát Hải, thành phố Hải Phòng.....	64
TIỂU KẾT CHƯƠNG 3	67
KẾT LUẬN	68
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	69

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Hợp tác xã (HTX) được hình thành bắt nguồn từ Châu Âu, sau đó lan rộng ra toàn thế giới, tại Việt Nam, tư tưởng về HTX được Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập và phát triển với bức thư kêu gọi thành lập HTX nông nghiệp từ năm 1946. Trong thư Bác viết *“Việt Nam là một nước sống về nông nghiệp. Nền kinh tế lấy canh nông làm gốc. Trong công cuộc xây dựng nước nhà, Chính phủ trông mong vào nông dân, trông cậy vào nông nghiệp một phần lớn. Nông dân muốn giàu, nông nghiệp muốn thịnh thì cần phải có HTX. HTX là gì? Nói tóm lại HTX là hợp vốn, hợp sức nhau. Vốn nhiều, sức mạnh thì khó nhọc ít mà ích lợi nhiều”*¹, qua từng thời kỳ của đất nước, HTX được thành lập và phát triển.

Các năm qua, với quyết tâm phục hồi kinh tế và nhằm thực hiện hóa các chỉ tiêu phát triển kinh tế - xã hội giai đoạn 2021-2025 và hướng tới mục tiêu giai đoạn 2026-2030, hệ thống pháp luật về HTX được hoàn thiện mạnh mẽ. Vào ngày 20/6/2023, trong khuôn khổ Kỳ họp thứ 5, Quốc hội khóa XV đã chính thức phê chuẩn Luật Hợp tác xã với kết cấu bao gồm 12 Chương, với 115 Điều khoản cụ thể. Luật HTX 2023 đã thể chế đầy đủ Nghị quyết số 20-NQ/TW là tiền đề để hoàn thiện khung pháp lý, cơ sở để phát triển HTX trong thời gian tới và khuyến khích, tạo điều kiện cho HTX phát triển nhanh, bền vững, tăng tính cạnh tranh trên thị trường, tạo việc làm, nâng cao thu nhập cho các thành viên. Do vậy, việc nghiên cứu các quy định cụ thể về thành lập HTX là vấn đề có ý nghĩa về mặt lý luận và thực tiễn.

Theo đà phát triển và hội nhập của HTX, thành phố Hải Phòng nói chung và đặc khu Cát Hải nói riêng với phương châm “chung sức cùng thành công”, các HTX đã có những phát triển về số lượng và hiệu quả hoạt động với nhiều hình thức kinh doanh thúc đẩy phát triển kinh tế. Hiện nay, đặc khu Cát Hải đã và đang có các mô hình HTX nhiều lĩnh vực như nông nghiệp, thương mại – dịch vụ... góp phần tăng chuỗi giá trị sản xuất, trở thành phương thức tổ chức sản xuất phổ biến để tăng quy mô, tăng giá trị vốn góp. Theo thực tế các năm gần đây, số lượng HTX đăng ký

¹ Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập tập 4*, Nxb.Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, tr.246.

thành lập mới hiện đang có xu hướng giảm, việc xác định các nhân tố ảnh hưởng để làm căn cứ tìm ra nguyên nhân tác động tới số lượng hình thành HTX có tầm quan trọng nhằm kịp thời có giải pháp hữu ích khắc phục.

Vì các lý do như trên, tác giả đã chọn đề tài: “*Pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã và thực tiễn thực hiện tại đặc khu Cát Hải, Thành phố Hải Phòng*” để có cách nhìn khách quan, toàn diện về pháp luật đăng ký thành lập HTX và góp phần nâng cao hiệu quả việc đăng ký thành lập HTX tại địa phương.

2. Tình hình nghiên cứu

Luật HTX đầu tiên được Quốc hội thông qua năm 1996, có hiệu lực thi hành từ 01/01/1997, tiếp đến là Luật HTX 2003, Luật HTX 2012 và hiện tại là Luật HTX 2023. Qua các thời kỳ phát triển, Luật HTX được nhiều lần sửa đổi và bổ sung, từng bước thiết lập nên nền tảng pháp lý vững chắc khẳng định vị thế của mô hình HTX, theo đó, những nội dung liên quan tới HTX nói chung và đăng ký thành lập HTX nói riêng đã có các công trình nghiên cứu, tiêu biểu như:

- Trường Đại học Luật Hà Nội (2025), *Giáo trình Luật Thương mại Việt Nam*, tập 1, Nxb Công an nhân dân, Hà Nội

- Trường Đại học Luật TP.HCM (2016), *Giáo trình Pháp luật về chủ thể kinh doanh*, Nxb Hồng Đức

- Phạm Duy Nghĩa (2015), *Giáo trình Luật kinh tế*, Nxb Công an nhân dân, Hà Nội

Các công trình trên đã hệ thống hóa kiến thức về HTX nói chung và đăng ký thành lập HTX nói riêng. Ngoài ra, nhằm góp phần hoàn thiện pháp luật về đăng ký thành lập HTX và nâng cao hiệu quả thực hiện tại Việt Nam và địa phương cụ thể, một số công trình tiêu biểu đã được công bố như:

- Nguyễn Thị Yên (Chủ nhiệm) (2025), *Pháp luật về hợp tác xã của một số quốc gia và bài học kinh nghiệm cho Việt Nam*, Đề tài khoa học trường Đại học Luật Hà Nội, tr.287-292.

- Hồ Hải Dương (2023), *Pháp luật Việt Nam về đăng ký hợp tác xã qua thực tiễn áp dụng tại thành phố Cần Thơ*, Luận văn thạc sĩ Luật kinh tế, Trường Đại học Nam Cần Thơ.

- Trần Hoàng Kim Dung (2023), *Pháp luật về hợp tác xã trong lĩnh vực phi nông nghiệp, qua thực tiễn tại tỉnh Quảng Bình*, Luận văn thạc sĩ Luật kinh tế, Trường Đại học Luật, Đại học Huế

- Lê Văn Nam (2023), *Hoàn thiện pháp luật về quản lý nhà nước đối với hợp tác xã nông nghiệp trong bối cảnh chuyển đổi số*, Luận văn Thạc sĩ Luật học, Học viện Khoa học Xã hội

- Nguyễn Thu Trang (2022), *Pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã từ thực tiễn thành phố Hải Phòng*, Luận văn Thạc sĩ Luật học, Đại học Quốc gia Hà Nội.

- Lê Thị La (2021), *Pháp luật về hợp tác xã và thực tiễn áp dụng trên địa bàn tỉnh Lào Cai*, Luận văn thạc sĩ Luật kinh tế, Trường Đại học Mở Hà Nội

- Trương Thế Minh (2021), *Pháp luật Việt Nam về quản trị hợp tác xã*, Luận án tiến sĩ Luật kinh tế, Trường Đại học Kinh tế - Luật, Đại học Quốc gia thành phố Hồ Chí Minh

- Phùng Văn Tiệp (2017), *Luật hợp tác xã năm 2012 – Những điểm mới và thực tiễn áp dụng tại huyện Thanh Oai, thành phố Hà Nội*, Luận văn thạc sĩ Luật kinh tế, Trường Đại học Mở Hà Nội

Các công trình trên đã góp phần làm sáng tỏ một số vấn đề lý luận về pháp luật HTX, đăng ký thành lập HTX theo Luật HTX; cập nhật những quy định mới, đưa ra một số khó khăn vướng mắc mang tính thời sự; liên hệ được thực tiễn thực hiện tại các địa phương từ đó đề xuất một số kiến nghị nhằm góp phần hoàn thiện pháp luật HTX, đăng ký thành lập HTX và nâng cao hiệu quả áp dụng pháp luật tại địa phương.

Một số bài viết khoa học đăng tạp chí như: Nguyễn Việt Tý (2016), *Bản chất và thuộc tính của hợp tác xã theo Luật Hợp tác xã năm 2012*, Tạp chí Luật học, 6 (193); Bùi Đức Hòa, Mai Văn Hậu (2023), *Pháp triển hợp tác xã nông nghiệp hiện*

nay, Tạp chí Quản lý nhà nước, số 332 tr.92-95; Phạm Quang Huy (2023), "*Những điểm mới của Luật Hợp tác xã năm 2023 và tác động đến sự phát triển kinh tế tập thể tại Việt Nam*", Tạp chí Dân chủ và Pháp luật, (Số chuyên đề); Nguyễn Văn Công (2023), "*Cải cách thủ tục hành chính trong đăng ký thành lập tổ chức kinh tế tập thể theo tinh thần Luật Hợp tác xã năm 2023*", Tạp chí Nghiên cứu Lập pháp, (Số 15/2023); Trần Thị Hiền (2024), "*Cơ chế hậu kiểm trong quản lý nhà nước đối với hợp tác xã: Từ lý luận đến thực tiễn Luật Hợp tác xã 2023*", Tạp chí Công thương, (Số 04/2024) v.v... Ngoài ra, trên các tạp chí chuyên ngành về phát triển kinh tế tập thể có các bài viết gắn với thực tiễn tại địa phương như: Lê Minh Tâm (2023), "*Thu hút đầu tư nước ngoài vào khu vực kinh tế tập thể: Thực trạng pháp lý và giải pháp hoàn thiện*", Tạp chí Nghiên cứu Kinh tế, (Số 542); Bùi Hải Nam (2022), "*Phát triển kinh tế biển bền vững tại thành phố Hải Phòng: Vai trò của các tổ chức kinh tế tập thể*", Tạp chí Kinh tế và Dự báo, (Số 12/2022).

Các giáo trình, công trình nghiên cứu nói trên đã đề cập đến pháp luật về HTX, pháp luật về đăng ký thành lập HTX ở khía cạnh, góc độ khác nhau, trong đó đa phần các đề tài được nghiên cứu trước khi Luật HTX 2023 có hiệu lực pháp luật và tổ chức chính quyền địa phương 2 cấp được thi hành. Tuy nhiên, đây là những tài liệu tham khảo có giá trị giúp tác giả hoàn thành đề án, chưa có công trình nào đề cập đến pháp luật đăng ký thành lập HTX gắn với thực tiễn đặc khu Cát Hải kể từ trước thời điểm sắp xếp đơn vị hành chính và tổ chức chính quyền địa phương 2 cấp. Do vậy, việc tiếp tục nghiên cứu một cách sâu sắc pháp luật về HTX nói chung, pháp luật về đăng ký thành lập HTX nói riêng, cũng như áp dụng nội dung này trong thực tiễn đặc khu Cát Hải là cần thiết; ngoài ra, công trình cập nhật những quy định pháp luật mới nhất về HTX, tập trung các vấn đề chính liên quan đến đăng ký thành lập HTX trong bối cảnh Nhà nước đang đẩy mạnh chính sách nhằm cắt giảm, đơn giản thủ tục hành chính, nâng cao chất lượng và năng lực quản lý nhà nước trong lĩnh vực HTX; đồng thời, tập trung phân tích thực tiễn việc đăng ký thành lập HTX tại Đặc khu Cát Hải, từ đó làm rõ những vấn đề còn hạn chế và đưa ra những giải pháp để nâng cao hiệu quả thực hiện.

3. Mục tiêu và nhiệm vụ của đề án

3.1. Mục tiêu của đề án

Mục tiêu nghiên cứu của đề án là nghiên cứu một số vấn đề lý luận pháp luật về đăng ký thành lập HTX, đánh giá thực tiễn thực hiện tại đặc khu Cát Hải, thành phố Hải Phòng và đề xuất một số kiến nghị nhằm hoàn thiện, nâng cao hiệu quả pháp luật về đăng ký thành lập HTX tạo điều kiện thuận lợi cho các chủ thể muốn gia nhập thị trường, gọn nhẹ thủ tục hành chính khi đăng ký thành lập HTX.

3.2. Nhiệm vụ của đề án

Để đạt được mục đích nghiên cứu như trên, đề án có các nhiệm vụ nghiên cứu cụ thể sau:

- Hệ thống hóa và làm rõ một số vấn đề lý luận về đăng ký thành lập HTX.
- Đánh giá thực trạng pháp luật về đăng ký thành lập HTX và thực tiễn thực hiện tại đặc khu Cát Hải, thành phố Hải Phòng; từ đó đánh giá những kết quả đạt được, những tồn tại, hạn chế và nguyên nhân của những tồn tại, hạn chế.
- Đề xuất một số giải pháp, kiến nghị nhằm hoàn thiện và nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về đăng ký thành lập HTX tại đặc khu Cát Hải, thành phố Hải Phòng.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu đề án

4.1. Đối tượng nghiên cứu

Thứ nhất, một số vấn đề lý luận và thực tiễn về đăng ký thành lập HTX và các quy định pháp luật hiện hành của pháp luật Việt Nam liên quan đến vấn đề thành lập HTX.

Thứ hai, thủ tục đăng ký thành lập và các bộ hồ sơ đăng ký HTX đã được cấp Giấy chứng nhận đăng ký HTX tại đặc khu Cát Hải, chỉ ra những bất cập cần được khắc phục trong thực tế.

Thứ ba, giải pháp mang tính thực tiễn, có thể áp dụng để hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về đăng ký thành lập HTX.

4.2. Phạm vi nghiên cứu

- Không gian nghiên cứu: Đặc khu Cát Hải, thành phố Hải Phòng.
- Thời gian nghiên cứu: trong khoảng thời gian từ năm 2020 đến năm 2025.

Căn cứ theo Nghị quyết số 1669/NQ-UBTVQH15 của Ủy ban Thường vụ Quốc hội, trên cơ sở chuyển nguyên trạng từ huyện Cát Hải (trước đây), với quy mô 2 thị trấn và 10 xã trực thuộc, diện tích tự nhiên khoảng 286,98 km² và dân số xấp xỉ 71.000 người (bao gồm dân số tạm trú quy đổi theo số liệu của Công an thành phố) để tận dụng vị trí chiến lược, bảo vệ chủ quyền biển đảo, khai thác tiềm năng du lịch sinh thái và kinh tế biển, đồng thời hưởng chính sách ưu đãi, tinh gọn bộ máy hành chính. Điều này có nghĩa là toàn bộ 10 xã và 2 thị trấn của huyện Cát Hải (cũ) sẽ trở thành Đặc khu Cát Hải mà không thay đổi ranh giới hành chính cấp xã ban đầu, với trụ sở chính đặt tại trụ sở UBND huyện Cát Hải cũ, vì vậy, phạm vi nghiên cứu đề tài lấy tên gọi theo đơn vị hành chính mới là Đặc khu Cát Hải, thời gian từ năm 2020 đến 2025, số liệu thống kê qua các năm được thống nhất với tên gọi hành chính mới.

5. Phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu

Việc nghiên cứu, đánh giá các vấn đề trong đề án dựa trên cơ sở phương pháp luận của chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử của chủ nghĩa Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về nhà nước và pháp luật, chủ trương, đường lối của Đảng Cộng sản Việt Nam, chính sách và pháp luật của Nhà nước nhằm phục vụ công cuộc đổi mới, thúc đẩy nền kinh tế thị trường gắn liền với sự chuyển đổi mô hình HTX kiểu mới. Trong đó, tác giả sử dụng các phương pháp cụ thể đó là:

- Phương pháp phân tích, tổng hợp: được thực hiện khi nghiên cứu các quy định pháp luật; tổng hợp để rút ra nhận xét, đánh giá từng vấn đề dưới góc độ pháp lý.

- Phương pháp so sánh: được sử dụng nhằm xem xét sự thống nhất giữa các văn bản quy phạm pháp luật hiện hành, đồng thời đánh giá khoảng cách giữa quy định trên văn bản và hiệu quả thực thi. Mục tiêu là nhận diện rõ những vướng mắc, rào cản và sự thiếu đồng bộ đang tồn tại.

- Phương pháp thống kê: Thống kê các số liệu có liên quan đến vấn đề cần nghiên cứu, từ đó, phân tích tổng hợp và đánh giá số liệu để đưa ra nhận định phù hợp làm cơ sở thực hiện cho việc đưa ra kiến nghị về việc hoàn thiện pháp luật.

6. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn của công trình nghiên cứu

6.1. Ý nghĩa lý luận

Đề tài này đóng góp vào việc phát triển và hoàn thiện một số khía cạnh lý luận cũng như quy định về đăng ký thành lập HTX, cập nhật các quy định pháp luật hiện hành, từ đó làm sâu sắc hơn nền tảng lý luận về HTX.

6.2. Ý nghĩa thực tiễn

Những kết quả đạt được từ đề tài, đặc biệt là các đề xuất và giải pháp, có thể trở thành nguồn tài liệu tham khảo đối với cán bộ được giao nhiệm vụ nghiên cứu trong quá trình xây dựng, hoàn thiện hệ thống pháp luật nói chung và pháp luật về đăng ký thành lập HTX nói riêng. Đồng thời, các kết quả nghiên cứu cũng có thể hỗ trợ cơ quan nhà nước trong quá trình thụ lý hồ sơ thủ tục hành chính liên quan đến HTX trong việc nghiên cứu, chỉ đạo, kiểm tra, giải quyết các vụ việc về đăng ký thành lập HTX.

7. Cơ cấu của đề án

Ngoài phần mở đầu, kết luận và danh mục tham khảo, đề án chia thành 3 chương như sau:

Chương 1: Khái quát về đăng ký thành lập hợp tác xã và pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã

Chương 2: Thực trạng pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã và thực tiễn thực hiện tại Đặc khu Cát Hải, Thành phố Hải Phòng.

Chương 3: Định hướng, giải pháp hoàn thiện và nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã

CHƯƠNG 1

KHÁI QUÁT VỀ ĐĂNG KÝ THÀNH LẬP HỢP TÁC XÃ VÀ PHÁP LUẬT VỀ ĐĂNG KÝ THÀNH LẬP HỢP TÁC XÃ

1.1. Khái quát về đăng ký thành lập hợp tác xã

1.1.1. Khát quát về hợp tác xã

1.1.1.1. Khái niệm, đặc điểm hợp tác xã

Theo Liên minh HTX quốc tế (ICA - International Co-operative Alliance) *“HTX là một tổ chức tự trị của những người tự nguyện liên hiệp lại để đáp ứng các nhu cầu và nguyện vọng chung của họ về kinh tế, xã hội và văn hóa thông qua một xí nghiệp cùng sở hữu và quản lý dân chủ”*.²

Tổ chức Lao động Quốc tế (International Labour Organization) cho rằng: *“HTX là sự liên kết của những người đang gặp phải những khó khăn kinh tế giống nhau, tự nguyện liên kết nhau lại trên cơ sở bình đẳng về quyền lợi và nghĩa vụ, sử dụng tài sản mà họ đã chuyển giao vào HTX phù hợp với các nhu cầu chung và giải quyết những khó khăn đó chủ yếu bằng sự tự chủ, tự chịu trách nhiệm và bằng cách sử dụng các chức năng kinh doanh trong tổ chức hợp tác, phục vụ cho lợi ích vật chất và tinh thần chung...”*.³

Tại Việt Nam, mô hình này là hình thức tổ chức chính, chủ yếu của nông thôn Việt Nam trong giai đoạn trước đổi mới năm 1986 với việc thành lập HTX thủy tinh Dân chủ năm 1948. Có thể nói, đây là HTX tiên phong cho sự khởi nguồn tổ chức HTX đầu tiên trong lịch sử kinh tế nước nhà, HTX thời kỳ này được thiết lập trên cơ sở tập thể hóa tư liệu sản xuất, xóa bỏ quyền sở hữu tư nhân về tư liệu sản xuất của người nông dân, thiết lập phương thức sản xuất tập thể. Tuy nhiên mô hình này chủ yếu phù hợp với giai đoạn Việt Nam cần huy động sức người, của cải vật chất, sức mạnh tập thể để phục vụ cho tiền tuyến, hướng tới việc giải phóng miền Nam, thống nhất đất nước. Sau này, khi nền kinh tế tập trung bao cấp không còn phù hợp

² Liên minh Hợp tác xã quốc tế - ICA (1995), *Tuyên bố về bản sắc hợp tác xã*, Manchester, Anh.

³ Tổ chức Lao động Quốc tế (1966), *Khuyến nghị số 127 về Hợp tác xã (Các nước đang phát triển)*. Geneva:ILO.

với tình hình thực tế, dẫn tới sự triệt tiêu động lực của xã viên và không kích thích sản xuất, cào bằng và làm giảm hiệu quả của động lực phát triển.

Thực hiện Đường lối đổi mới được khởi xướng tại Đại hội Đảng lần thứ VI, cơ chế bao cấp dần được xóa bỏ để nhường chỗ cho nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa; đây là tiền đề để mô hình HTX kiểu cũ chuyển đổi sang phương thức hoạt động hiện đại, dựa trên hợp tác bình đẳng của chủ thể kinh tế tự chủ. Đặc biệt, Luật HTX được ban hành năm 1996 cùng việc sửa đổi, bổ sung năm 2003, năm 2012 và năm 2023 đã khẳng định sự quan tâm sâu sắc của Đảng và Nhà nước đến HTX, tạo khung khổ pháp lý cần thiết để thúc đẩy sự vận động của kinh tế tập thể trong môi trường cạnh tranh.

Khái niệm HTX được luật hóa và quy định tại Khoản 7 Điều 4 Luật HTX năm 2023, *“HTX là tổ chức có tư cách pháp nhân do ít nhất 05 thành viên chính thức tự nguyện thành lập, hợp tác tương trợ trong sản xuất, kinh doanh, tạo việc làm nhằm đáp ứng nhu cầu chung về kinh tế, văn hóa, xã hội của thành viên, góp phần xây dựng cộng đồng xã hội phát triển bền vững; thực hiện quản trị tự chủ, tự chịu trách nhiệm, bình đẳng và dân chủ.”*

HTX được hiểu là một tổ chức được thành lập và điều hành hoạt động bởi một nhóm các đối tượng có mục đích chung về hoạt động kinh doanh, để giúp đỡ và đáp ứng các nhu cầu của những người tham gia.

Cơ bản cho thấy, HTX là tổ chức kinh tế tập thể, nơi các thành viên cùng góp vốn và công sức để tối ưu hóa hiệu quả sản xuất kinh doanh, nâng cao thu nhập cho thành viên HTX, góp phần thúc đẩy kinh tế - xã hội; HTX có tư cách pháp nhân hoàn chỉnh, có cơ cấu quản lý chặt chẽ, tự chịu trách nhiệm và hưởng các quyền lợi bình đẳng như các loại hình kinh tế khác.

HTX mang các đặc điểm cơ bản sau:

Một là, HTX là một tổ chức kinh tế tập thể, tự chủ và đồng sở hữu, đây là mô hình kinh tế do các thành viên tự nguyện cùng góp vốn, góp sức và cùng kinh doanh, tự quản lý theo nguyên tắc dân chủ, bình đẳng và đảm bảo lợi ích hài hòa. HTX có tính tự chủ như việc tự chịu trách nhiệm về nghĩa vụ tài chính trong phạm vi vốn điều lệ, vốn tích lũy và các nguồn vốn khác của HTX theo quy định của pháp luật,

tự lựa chọn và quyết định phương án sản xuất kinh doanh, phân phối kết quả sản xuất kinh doanh, lập và trích lập các quỹ, phân phối cho các thành viên HTX; trong các quan hệ pháp luật, HTX nhân danh chính mình và độc lập tham gia các quan hệ đó.

HTX là tổ chức trong đó thành viên vừa là chủ sở hữu, vừa là người tham gia vào các hoạt động của HTX. HTX lấy lợi ích kinh tế làm chính, bao gồm lợi ích của các thành viên và lợi ích tập thể, đồng thời coi trọng lợi ích xã hội của thành viên góp phần xóa đói, giảm nghèo, tiến lên làm giàu cho các thành viên, phát triển cộng đồng. Khác với doanh nghiệp, HTX luôn tồn tại song song hai chức năng kinh tế và xã hội. Trong đó, tính chất xã hội được đề cao, là mục đích nòng cốt trong suốt quá trình hoạt động của HTX.

Hai là, HTX được thành lập hợp pháp theo quy định của pháp luật và có Giấy đăng ký HTX, có tư cách pháp nhân, có cơ cấu tổ chức chặt chẽ, theo khoản 7 Điều 4 Luật HTX năm 2023, HTX là tổ chức kinh tế tập thể, do ít nhất 05 thành viên thành lập, hợp tác tương trợ lẫn nhau trong hoạt động sản xuất kinh doanh⁴, là tổ chức kinh tế có chức năng tương trợ xã hội, HTX thu hút những người có nhu cầu góp vốn và góp sức thông qua việc lao động trong HTX, sử dụng các sản phẩm dịch vụ của HTX. Nền tảng của HTX là sự hợp tác của các thành viên, không chỉ xuất phát từ nhu cầu về kinh tế, mà còn từ các nhu cầu xã hội khác nhau.

Ba là, HTX là mô hình kinh tế nhưng mang tính chất xã hội cao, hoạt động của HTX nhằm hướng tới và phục vụ cho sự hỗ trợ lẫn nhau giữa các thành viên làm trọng tâm, từ đó thúc đẩy kinh tế hộ gia đình mở rộng, thông qua việc khai thác tiềm năng về vốn và kỹ thuật. Bên cạnh đó, còn góp phần quan trọng vào quá trình xã hội hóa sản xuất, thực hiện tốt vai trò là cầu nối giữa HTX với Nhà nước và các tổ chức kinh tế khác.

1.1.1.2. Nguyên tắc tổ chức hoạt động của hợp tác xã

Nguyên tắc tổ chức hoạt động của HTX là toàn bộ tư tưởng, quan điểm chủ đạo để xây dựng các quy định về HTX, đó là kim chỉ nam cho quá trình tổ chức và

⁴ Điều 7 Luật Hợp tác xã (2023)

triển khai các hoạt động của HTX; các nguyên tắc này được pháp luật thừa nhận và đảm bảo thực hiện, các chủ thể tham gia có nghĩa vụ tuân thủ, khi xây dựng HTX kiểu mới phải đảm bảo các nguyên tắc cơ bản như:

- Nguyên tắc tự nguyện: cá nhân, tổ chức khi tham gia HTX đều dựa trên cơ sở sự tự nguyện thành lập, gia nhập, ra khỏi HTX mà không bị phân biệt đối xử.

Đây là nguyên tắc thể hiện rõ nhất bản chất, mục đích của HTX, thể hiện các thành viên hoàn toàn tự nguyện, không bị ép buộc, đe dọa trong việc tham gia thành lập, gia nhập vào HTX. Việc tham gia này hoàn toàn xuất phát từ chính nguyện vọng, từ lợi ích và nhu cầu của thành viên, không một ai, tổ chức nào có quyền can thiệp. Cũng xuất phát từ yếu tố tự nguyện, khi thành viên nhận thấy không còn muốn tham gia vào HTX, liên minh HTX thì hoàn toàn có quyền xin ra khỏi HTX mà không ai được cản trở, can thiệp hoặc gây khó khăn.

- Nguyên tắc dân chủ, bình đẳng và công khai.

HTX, liên hiệp HTX thu hút thêm nhiều thành viên, HTX thành viên. Thành viên là yếu tố cốt lõi của HTX, liên hiệp HTX; việc kết nạp thành viên, các thành viên được tham gia vào công việc tổ chức và quản lý luôn thể hiện yếu tố dân chủ; các thành viên có quyền giám sát đối với Ban lãnh đạo (HĐQT, GD) thông qua hoạt động của Ban kiểm soát, thể hiện sự công khai, minh bạch trong vấn đề sử dụng vốn, phân phối sản phẩm, lợi nhuận...

Bình đẳng là bản chất, là giá trị ưu việt của mô hình HTX, thành viên HTX có quyền bình đẳng, biểu quyết ngang nhau trong quyết định về tổ chức, quản trị HTX và chiến lược phát triển. Ngoài ra, việc tiếp cận thông tin về tình hình tài chính, sản xuất kinh doanh và phân phối thu nhập sẽ được cung cấp chính xác, kịp thời tới các thành viên HTX mà không phụ thuộc vào trình độ, vốn góp, vị trí trong HTX, liên hiệp HTX.

- Nguyên tắc tự chủ, tự chịu trách nhiệm và cùng có lợi.

HTX, liên hiệp HTX tự chủ có nghĩa là họ hoàn toàn độc lập trong việc tiến hành các hoạt động kinh tế, tài chính, kết nạp thành viên, thực hiện các quyền và nghĩa vụ của HTX theo các văn bản quy phạm pháp luật được Nhà nước quy định; được hưởng mọi lợi ích do chính HTX tạo ra. Cùng với đó, họ phải tự chịu trách

nhệm về hoạt động của mình trước Hiến pháp và pháp luật như các nghĩa vụ thanh toán nợ, chịu các trách nhiệm trước pháp luật như bị xử phạt hành chính, tước giấy phép... khi xảy ra vi phạm nghiêm trọng. Đây vừa là quyền vừa là nghĩa vụ của HTX, liên hiệp HTX.

- Nguyên tắc tăng cường hợp tác và quan tâm phát triển cộng đồng.

Bản chất của HTX đó là sự tự nguyện hợp tác và cùng nhau phát triển. Thông qua đó, lợi ích vật chất và tinh thần cho các thành viên HTX được nâng cao, góp phần lan tỏa những giá trị bền vững cho cộng đồng dân cư tại địa phương. Điển hình là các sản phẩm mang tính địa phương, có bản sắc, thương hiệu của địa phương đó và của Việt Nam (có nhiều sản phẩm có thể đăng ký chỉ dẫn địa lý OCOP...). Nguyên tắc này đòi hỏi mỗi thành viên của HTX cần nâng cao hơn nữa trách nhiệm, nghĩa vụ trong công cuộc xây dựng, phát triển tổ chức HTX. Đồng thời, các thành viên HTX cần chấp hành mọi quy định theo Điều lệ HTX.

- Nguyên tắc bảo vệ quyền lợi thành viên HTX

Nguyên tắc này yêu cầu HTX cần đặt lợi ích hợp pháp của thành viên HTX lên hàng đầu. Những hoạt động kinh tế, phân chia lợi nhuận cần bảo đảm sự hài hòa, quyền lợi tối ưu cho các thành viên HTX; những hoạt động có thể phương hại đến quyền lợi, sự tự nguyện của thành viên HTX thì không được thực hiện. Để bảo vệ tốt cho quyền lợi của thành viên HTX, công tác đào tạo, bồi dưỡng và giáo dục cho các thành viên, đội ngũ quản trị trong HTX, liên hiệp HTX nắm vững bản chất, quyền hạn và trách nhiệm của mình, do chỉ khi thành viên được bảo vệ tốt và đáp ứng càng nhiều các nhu cầu, quyền lợi thì thành viên càng gắn bó với HTX, liên hiệp HTX.

Như vậy, có thể thấy các nguyên tắc tổ chức và hoạt động của HTX chính là sự nghiên cứu, học hỏi và sự đúc kết kinh nghiệm, tri thức tổ chức quản lý kinh tế tập thể, HTX cả trong và ngoài nước, đây là cơ sở pháp lý để HTX tồn tại, phát triển, hòa nhập vào nền kinh tế thị trường. Việc áp dụng các nguyên tắc này là yếu tố quyết định tới định hướng phát triển của HTX.

1.1.1.3. Vai trò của hợp tác xã

- Đối với nền kinh tế: cùng với các loại hình tổ chức kinh tế khác, HTX góp phần vào sự phát triển chung của nền kinh tế như đóng góp GDP cho toàn xã hội;

cung ứng sản phẩm, dịch vụ chất lượng cao phục vụ cho cả nông nghiệp và công nghiệp. Đặc biệt, sự phát triển của HTX tạo động lực cho quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông thôn, tạo điều kiện để chuyển dịch cơ cấu lao động sang các ngành thương mại - dịch vụ trong bối cảnh hội nhập kinh tế, quốc tế hiện nay.

Khu vực HTX còn giữ vai trò là nhân tố nòng cốt trong công cuộc xây dựng nông thôn mới, chuyển dịch cơ cấu từ nông nghiệp sang công nghiệp, thương mại - dịch vụ. Sự phát triển đó sẽ tạo động lực cho tăng trưởng kinh tế - xã hội bền vững; giải quyết việc làm, nâng cao mức sống cho các thành viên, cộng đồng dân cư, hạn chế biểu hiện tiêu cực...

- Đối với thành viên HTX: tham gia HTX giúp các thành viên có công ăn việc làm, tăng thu nhập và bảo đảm đời sống ổn định. Thông qua các HTX, người dân liên kết, khai thác lợi thế về điều kiện tự nhiên, xã hội, ngành nghề truyền thống, sản phẩm chủ lực của địa phương, cùng góp vốn, góp sức để tổ chức sản xuất, thực hiện các dịch vụ mà từng cá nhân đơn lẻ thực hiện không hiệu quả; từ đó tác động vào thu nhập của các thành viên. Thực tiễn cho thấy thu nhập của hộ thành viên HTX cao hơn so với các hộ không phải thành viên HTX, qua đó khẳng định vai trò quan trọng của HTX đối với nông dân. Đội ngũ cán bộ quản lý HTX ngày càng trẻ hóa, có năng lực quản lý, tinh thần khởi nghiệp cao, xây dựng thương hiệu, thị trường tiêu thụ cho thành viên HTX.

- Đối với doanh nghiệp, HTX: HTX đóng vai trò là trung gian liên kết hiệu quả giữa doanh nghiệp, HTX với lực lượng lao động; bởi doanh nghiệp không cần phải ký kết với một lượng lớn người lao động thông qua các kênh tuyển dụng phức tạp, trên các địa bàn khác nhau mà chỉ cần thông qua các HTX. Do vậy, sẽ giúp tiết kiệm chi phí, công sức, nguồn lực

1.1.2. Khái quát về đăng ký thành lập hợp tác xã

1.1.2.1. Khái niệm đăng ký thành lập hợp tác xã

Đăng ký thành lập là sự công khai ý chí liên kết tập thể của các thành viên sáng lập; đây là thời điểm một tập thể tự nguyện đưa ra thị trường với tên gọi thương hiệu, sẵn sàng tham gia vào chuỗi cung ứng và giao dịch kinh tế. Theo Điều 33 Hiến pháp 2013 quy định “*Mọi người có quyền tự do kinh doanh trong những ngành nghề*

mà pháp luật không cấm”⁵, pháp luật cho pháp công dân tự do kinh doanh, họ có quyền tự do lựa chọn hình thức tổ chức để thực hiện quyền đó; do đó, việc các cá nhân lựa chọn mô hình HTX để đăng ký chính là sự hiện thực hóa quyền tự do lựa chọn hành chức tổ chức kinh doanh của công dân thông qua mô hình kinh tế tập thể - HTX thay vì lập công ty hay hộ kinh doanh.

Hành vi đăng ký là điều kiện pháp lý tiên quyết để phát sinh tư cách pháp nhân, xác nhận tính hợp pháp của tổ chức đối với cộng đồng và cơ quan quản lý nhà nước. Việc cấp giấy chứng nhận đăng ký HTX là bước pháp lý ghi nhận của Nhà nước đối với quyền tự do kinh doanh của thành viên; thông qua đăng ký, Nhà nước công nhận tính hợp pháp của chủ thể đăng ký thành lập và thiết lập trật tự quản lý, thống kê và bảo hộ quyền lợi cho HTX thông qua thủ tục hành chính thuận tụy như hồ sơ, trình tự các bước tiến hành đăng ký, tạo lập một môi trường kinh doanh minh bạch và bình đẳng. Đăng ký thành lập là hành vi thiết lập trật tự và sự an toàn pháp lý. Việc công khai hóa thông tin qua đăng ký giúp bảo vệ quyền lợi của bên thứ ba khi giao dịch với HTX, đồng thời tạo điều kiện để Nhà nước thực hiện vai trò hỗ trợ và hậu kiểm.

Khi thành lập HTX, điều cần thiết là phải có các sáng lập viên. Sáng lập viên HTX là cá nhân, hộ gia đình, pháp nhân tự nguyện cam kết sáng lập, tham gia thành lập HTX. Nhiệm vụ quan trọng hàng đầu của các sáng lập viên là tiến hành việc vận động, tuyên truyền cho việc thành lập HTX.⁶

Vì vậy, bản chất của *đăng ký thành lập HTX là hoạt động ra đời cho một HTX, là sự thừa nhận của Nhà nước về sự tồn tại và hoạt động hợp pháp của HTX trong các quan hệ xã hội*. Mọi HTX, liên hiệp HTX đều phải tiến hành đăng ký và chỉ được phép hoạt động sau khi được cấp giấy chứng nhận.

1.1.2.2. Đặc điểm đăng ký thành lập hợp tác xã

Việc đăng ký thành lập HTX mang những đặc điểm pháp lý sau:

- Tính bắt buộc theo quy định pháp luật: đây là yêu cầu bắt buộc được quy định trong Luật HTX 2023⁷ và các văn bản hướng dẫn thi hành; kết kỳ tổ chức kinh

⁵ Điều 33 Hiến pháp 2013

⁶ Trường Đại học Luật Hà Nội (2022), Giáo trình Luật Thương mại Việt Nam, tập 1, NXB Công an nhân dân, Hà Nội.

⁷ Điều 7 và Điều 40 Luật Hợp tác xã (2023)

tế nào hoạt động theo mô hình HTX mà không đăng ký đều bị coi là bất hợp pháp; chỉ khi hoàn tất đăng ký, HTX mới chính thức hoạt động, có đầy đủ tư cách pháp nhân thực hiện các quyền và nghĩa vụ trong nền kinh tế.

- Phải thực hiện đăng ký thành tại cơ quan nhà nước theo quy định: thủ tục này thực hiện tại Phòng Kinh tế thuộc Ủy ban nhân dân cấp xã nơi HTX đặt trụ sở chính⁸; điều này đảm bảo đồng bộ quản lý và giám sát thống nhất của Nhà nước đối với HTX; việc đăng ký là phương thức để công dân thực hiện quyền tự do kinh doanh theo Hiến pháp, Nhà nước công nhận sự ra đời hợp pháp của HTX trong nền kinh tế.

- Giá trị pháp lý của giấy chứng nhận đăng ký HTX: đây được xem là văn bằng pháp lý xác nhận HTX đã hoàn thành thủ tục đăng ký và có đủ điều kiện hoạt động; văn bản này ghi nhận những thông tin cốt lõi như: tên gọi, địa chỉ trụ sở chính, lĩnh vực kinh doanh, quy mô vốn điều lệ và thông tin người đại diện theo pháp luật. Các thông tin đăng ký thành lập và nội dung trên giấy chứng nhận đăng ký HTX đều được sẽ được niêm yết và cập nhật công khai trên Cổng thông tin quốc gia về đăng ký HTX; đặc điểm pháp lý này tạo ra tính minh bạch của HTX, tạo điều kiện thuận lợi cho các bên liên quan dễ dàng tra cứu, xác thực thông tin, qua đó tăng tính minh bạch trong môi trường kinh doanh, bảo vệ sự an toàn trong giao dịch và xác lập lòng tin trên thị trường.

- Là thời điểm xác lập tư cách pháp nhân: tư cách pháp nhân của HTX được công nhận chính thức kể từ thời điểm HTX được cấp giấy chứng nhận đăng ký HTX; điều này cho phép HTX nhân danh mình thiết lập các quan hệ pháp luật, sở hữu tài sản, con dấu riêng biệt và chịu trách nhiệm đối với các nghĩa vụ phát sinh bằng tài sản của mình.

- Tính tập thể trong đăng ký HTX: tính tập thể không chỉ dừng lại ở sự hiện diện của số đông thành viên khi thành lập, mà nó được pháp lý hóa thông qua việc đăng ký thành lập HTX; nếu trong các loại hình doanh nghiệp tư nhân hay công ty TNHH một thành viên, hành vi đăng ký là để xác lập quyền lực dựa trên tỷ lệ sở hữu

⁸ Căn cứ Nghị định 125/2025/NĐ-CP quy định về phân định thẩm quyền của chính quyền địa phương 02 cấp trong lĩnh vực quản lý của Bộ Tài chính. Cơ quan đăng ký kinh doanh cấp xã: Phòng Kinh tế (đối với xã, đặc khu) hoặc Phòng Kinh tế, Hạ tầng và Đô thị (đối với phường và đặc khu Phú Quốc) thuộc Ủy ban nhân dân cấp xã.

tài sản, thì đối với HTX, đăng ký thành lập là để khẳng định quyền lực không chi phối bởi cá nhân mà thuộc về toàn thể thành viên; tính tập thể ở đây chính là sự dân chủ hóa trong kinh tế; việc đăng ký các điều khoản được biểu quyết tại Hội nghị thành lập trong Nghị quyết Hội nghị thành lập, Điều lệ HTX – với nguyên tắc "*mỗi thành viên một phiếu bầu*" – chính là sự luật hóa tính tập thể vào thực tế điều hành; đặc điểm này tạo ra tư cách pháp nhân không phục vụ cho ý chí của một cá nhân hay một nhóm thiểu số nắm giữ đa số vốn, mà phục vụ cho ý chí chung của toàn thể tập thể, tính tập thể thông qua đăng ký thành lập dân chủ giúp đảm bảo rằng mọi quyết định về kinh doanh, phân phối lợi nhuận hay định hướng phát triển đều phải dựa trên sự đồng thuận và lợi ích cao nhất của đa số thành viên. Như vậy, hành vi đăng ký thành lập HTX chính là sự ngăn chặn hành vi xấu của mô hình kinh tế khác sang mô hình kinh doanh thuần túy lợi nhuận, giữ vững bản sắc tập thể xuyên suốt quá trình tồn tại của pháp nhân.

1.1.2.3. Vai trò của đăng ký thành lập hợp tác xã

Việc đăng ký thành lập HTX vừa là nghĩa vụ pháp lý, vừa đóng vai trò quan trọng đối với bản thân HTX, các thành viên HTX và toàn xã hội.

- Đối với HTX: đây là thủ tục nhằm khẳng định tư cách pháp lý của HTX, việc đăng ký thành lập HTX được Nhà nước thừa nhận, bảo hộ về mặt pháp lý; từ đó, mà HTX có đầy đủ tư cách để tham gia các giao dịch dân sự như ký kết hợp đồng, mở tài khoản ngân hàng, xuất hóa đơn, hơn hết, tư cách pháp lý của HTX là cốt lõi để tiến vào thị trường.

Một HTX hoạt động hợp pháp, có đăng ký rõ ràng xây dựng uy tín với đối tác kinh doanh và khách hàng, đây là nền tảng cho sự hợp tác lâu dài và phát triển bền vững.

Khi đã có tư cách pháp nhân, HTX có thể dễ dàng tiếp cận các chính sách ưu đãi về vốn, chính sách cho thuê đất để sản xuất, xây dựng, chính sách miễn giảm thuế và chương trình ưu đãi đầu tư của Nhà nước.

- Đối với Nhà nước: hoạt động đăng ký thành lập HTX giúp cơ quan chức năng kiểm soát chặt chẽ về số lượng, quy mô, ngành nghề và sự phân bố của các HTX trên toàn quốc, đây là cơ sở dữ liệu quan trọng để hoạch định chiến lược phát triển kinh tế - xã hội phù hợp, đặc biệt là HTX.

Việc đăng ký giúp Nhà nước sàng lọc, ngăn chặn các tổ chức thành lập với mục đích bất hợp pháp, lừa đảo, góp phần duy trì một môi trường kinh doanh lành mạnh, bảo vệ lợi ích của người dân, an toàn xã hội.

Dựa trên thông tin đăng ký, Nhà nước có thể triển khai các chính sách hỗ trợ, ưu đãi một cách chính xác, đúng đối tượng, qua đó thúc đẩy kinh tế HTX phát triển.

Ngoài ra, việc niêm yết công khai thông tin đăng ký thành lập HTX giúp các bên có thể kiểm tra, xác thực thông tin về HTX một cách chính xác trước khi quyết định hợp tác, giao dịch, từ đó giảm thiểu rủi ro trong kinh doanh, khi các HTX hoạt động chính thức và minh bạch, môi trường kinh doanh sẽ được cải thiện, thúc đẩy sự liên kết, hợp tác giữa các chủ thể kinh tế và góp phần vào sự phát triển chung.

1.2. Khái quát pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã

1.2.1. Khái niệm pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã

Pháp luật về đăng ký thành lập HTX là hệ thống các quy phạm pháp luật do Nhà nước ban hành, điều chỉnh các quan hệ xã hội phát sinh trong quá trình các chủ thể thực hiện trình tự, thủ tục để cho ra đời tư cách pháp nhân HTX và sự ghi nhận của Nhà nước đối với tư cách đó.

Theo pháp luật Việt Nam, đăng ký thành lập HTX chính là thủ tục đăng ký kinh doanh đối với loại hình tổ chức này “*Đăng ký thành lập HTX là thủ tục hành chính bắt buộc do cơ quan nhà nước có thẩm quyền thực hiện, nhằm ghi nhận về mặt pháp lý sự ra đời của HTX trên cơ sở xét xem tính hợp pháp của hồ sơ do sáng lập viên nộp. Khi hoàn tất thủ tục, HTX sẽ được cấp Giấy chứng nhận đăng ký HTX và chính thức có tư cách pháp nhân kể từ thời điểm được cấp*”.

Việc đăng ký thành lập HTX được điều chỉnh pháp luật bởi hệ thống văn bản quy phạm pháp luật, nền tảng quan trọng nhất xác lập quyền của chủ thể, là tiền đề để các cá nhân có quyền liên kết và đăng ký thành lập (được quy định tại Điều 33 Hiến pháp 2013; ngoài ra Điều 51 đã khẳng định vai trò của kinh tế tập thể và trách nhiệm của Nhà nước trong việc khuyến khích, tạo điều kiện phát triển mô hình HTX. Luật HTX 2023 là văn bản luật chuyên ngành trực tiếp điều chỉnh các quan hệ pháp luật về HTX hiện nay. Nếu không có pháp luật điều chỉnh, HTX rất dễ bị hình thức hóa thành mô hình công ty TNHH, doanh nghiệp tư nhân nếu không có các quy định bắt buộc

về ngưỡng thành viên tối thiểu và nguyên tắc quản trị dân chủ ngay từ khi đăng ký. Pháp luật đóng vai trò là sự đảm bảo HTX là tổ chức kinh tế tập thể gắn liền với thành viên. Ngoài ra, HTX là đối tượng ưu tiên của các chính sách an sinh và phát triển bền vững. Đăng ký theo pháp luật là điều kiện cần để Nhà nước nhận diện đúng đối tượng nhằm thực hiện các chính sách ưu đãi về thuế, đất đai và tín dụng.

Quan hệ pháp luật về đăng ký thành lập HTX là mối quan hệ đan xen giữa yếu tố thỏa thuận của các thành viên và sự quản lý của cơ quan nhà nước. Đối với chủ thể của quan hệ, các sáng lập viên, thành viên tham gia góp vốn và thiết lập Điều lệ, thực hiện quyền tự do kinh doanh thông qua hành vi đăng ký. Chủ thể quản lý là cơ quan đăng ký kinh doanh kiểm soát tính hợp pháp và thực hiện hành vi ghi nhận tư cách chủ thể cho HTX. Đối với khách thể của quan hệ chính là trạng thái pháp lý đã đăng ký thành lập HTX và được cấp giấy chứng nhận đăng ký HTX – một căn cứ pháp lý xác nhận sự ra đời tư cách pháp nhân trong hệ thống kinh tế, nội dung của quan hệ về đăng ký thành lập HTX chính là chủ thể đăng ký có quyền tự do gia nhập thị trường khi hồ sơ hợp lệ và được cấp giấy chứng nhận đăng ký HTX, đồng thời có nghĩa vụ trung thực trong kê khai và cam kết chịu trách nhiệm về tính pháp lý của các thỏa thuận tập thể. Cơ quan nhà nước có quyền từ chối cấp chứng nhận nếu hồ sơ không hợp lệ, cấp giấy chứng nhận cho hồ sơ hợp lệ đúng hạn đảm bảo quyền tự do kinh doanh.

Như vậy, pháp luật về đăng ký thành lập HTX không thuần túy là các quy tắc thủ tục hành chính, mà là công cụ để luật hóa ý chí tập thể của chủ thể. Chuyển hóa các mối liên kết tự nguyện, lỏng lẻo thành một mối quan hệ pháp luật có cấu trúc chặt chẽ, được Nhà nước bảo hộ và giám sát, nhằm đảm bảo sự vận hành ổn định của mô hình HTX trong nền kinh tế thị trường

1.2.2. Nội dung pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã

Pháp luật về đăng ký thành lập HTX không chỉ là tập hợp các quy tắc mang tính hành chính thuần túy, mà là sự cụ thể hóa giá trị cốt lõi của quyền tự do kinh doanh vào thực tiễn đời sống, đây là hệ thống các quy phạm định hình trên một chính thể thống nhất từ các điều kiện thành lập HTX, đảm bảo ra đời đúng với bản chất kinh tế tập thể; đến các quy định về hồ sơ, trình tự, thủ tục biểu hiện pháp lý về hình

thức giúp Nhà nước kiểm soát tính hợp pháp của quyền tự do kinh doanh. Thẩm quyền và trách nhiệm của cơ quan đăng ký thành lập HTX là sự cụ thể hóa vai trò quản lý của Nhà nước đối với nền kinh tế tập thể; các điều kiện về hậu quả pháp lý và công khai quản lý dữ liệu đăng ký đảm bảo cho sự tin cậy khi tham gia vào thị trường của HTX, tất cả các yếu tố trên hợp thành bởi nguyên tắc điều chỉnh pháp luật đăng ký HTX như nguyên tắc minh bạch, đơn giản hóa thủ tục, đảm bảo quyền tự do kinh doanh, chuyển từ tiền kiểm sang hậu kiểm để nền tảng lý luận vững chắc, hành lang pháp lý an toàn dựa trên sự liên kết tự nguyện thành một pháp nhân có đầy đủ năng lực dưới sự bảo hộ của pháp luật.

1.2.2.1. Điều kiện thành lập hợp tác xã

Để được cấp giấy chứng nhận đăng ký thành lập HTX, hệ thống các điều kiện thành lập HTX là yếu tố tiên quyết để cho ra đời tổ chức kinh tế tập thể với việc chủ thể thành lập phải đáp ứng điều kiện được quy định tại Luật HTX 2023 theo hướng tạo thuận lợi cho HTX gia nhập thị trường.

Yêu cầu về số lượng thành viên ít nhất chỉ còn 05 thành viên chính thức, đây là sự phân biệt giữa tổ chức HTX với các doanh nghiệp khác như: công ty TNHH 1 thành viên chỉ cần 1 cá nhân làm chủ sở hữu, công ty cổ phần có ít nhất 3 cổ đông, công ty hợp danh ít nhất 2 thành viên. Việc đặt ra quy định số lượng 05 thành viên chính thức là phù hợp với tính chất hỗ trợ lẫn nhau, đảm bảo HTX có đủ nguồn lực về vốn, công sức và trí tuệ tập thể, với cơ chế biểu quyết “*mỗi thành viên một phiếu bầu*” đưa ra quyết định dựa vào ý chí tập thể theo đúng nguyên tắc cùng có lợi của HTX. Đồng thời, thực tiễn cho thấy các vùng nông thôn hay các nhóm ngành nghề đặc thù khó huy động số lượng thành viên lớn tham gia ban đầu, bởi vậy đây là quyết định số lượng phù hợp sẽ mở ra cánh cửa phát triển kinh tế thuận lợi cho người dân.

Pháp luật hiện hành hiện mở rộng đối tượng tham gia bao gồm cá nhân là công dân Việt Nam, người nước ngoài cư trú hợp pháp tại Việt Nam, nhà đầu tư nước ngoài và các pháp nhân. Thành viên sáng lập HTX phải là các cá nhân có năng lực hành vi dân sự đầy đủ, các pháp nhân có nhu cầu sử dụng dịch vụ của HTX hoặc tổ chức kinh tế có vốn đầu tư nước ngoài, nhà đầu tư nước ngoài đáp ứng các điều kiện tiếp cận thị trường, về an ninh, quốc phòng theo quy định của Luật Đầu tư. Lý

luận pháp lý về đăng ký thành lập HTX đòi hỏi các chủ thể này tham gia không chỉ với tư cách góp vốn, mà phải có nhu cầu hợp tác hoặc đóng góp nguồn lực cho sự phát triển chung của tập thể thành viên. Sự thay đổi tư duy lập pháp đảm bảo hài hòa giữa quyền tự do kinh doanh, yêu cầu hội nhập và vẫn phải giữ được bản chất kinh tế hợp tác tập thể của mô hình HTX. Luật HTX 2023 đã lý luận hóa sự mở rộng chủ thể bằng cách phân loại thành viên: thành viên chính thức giữ vai trò nòng cốt, thực hiện đầy đủ quyền biểu quyết dân chủ; thành viên liên kết có góp vốn cho phép các nhà đầu tư cả trong và ngoài nước tham gia đóng góp nguồn lực nhưng có thể hạn chế quyền biểu quyết ở một số nội dung nhất định và thành viên liên kết không góp vốn đóng góp cho HTX bằng các nguồn lực phi tài chính như trí tuệ, công nghệ, kinh nghiệm hoặc kết nối thị trường mà không cần thực hiện nghĩa vụ đóng góp vào vốn điều lệ. Quy định này tạo cơ chế linh hoạt trong việc huy động nguồn lực xã hội mà vẫn đảm bảo quyền kiểm soát của các thành viên nòng cốt. Việc quy định chặt chẽ về số lượng, thành viên sáng lập là cách pháp luật bảo vệ bản sắc tập thể, đặt nền móng cho một tổ chức kinh tế tập thể dân chủ và đảm bảo rằng HTX luôn là tổ chức của thành viên, do thành viên và vì thành viên.

Điều kiện về tên gọi và trụ sở chính của HTX, với yêu cầu tên HTX phải bao gồm hai phần là “HTX” và “tên riêng”, phần “HTX” là bắt buộc khi mở đầu tên gọi của HTX, phần “tên riêng” phải tuân thủ quy tắc đặt tên theo quy định, tên gọi chính là nhận diện tổ chức kinh tế tập thể, nhằm phân biệt với doanh nghiệp tư nhân, công ty TNHH, công ty cổ phần hay các loại hình kinh tế khác; hạn chế được sự sao chép (nếu có) của các bên khác có ảnh hưởng không tốt, nhằm lẫn tới HTX chân chính.

Khi đăng ký HTX, nhà sáng lập phải có trụ sở phải có địa chỉ cụ thể, nằm trên lãnh thổ Việt Nam, địa chỉ đó là trở thành nơi liên lạc chính thức và xác định được cơ quan đăng ký HTX, cơ quan thuế; qua đó khẳng định HTX chịu sự điều chỉnh của pháp luật Việt Nam và thực hiện nghĩa vụ thuế với Nhà nước.

HTX được cho phép đăng ký kinh doanh các ngành, nghề mà pháp luật không cấm nhằm mục đích khẳng định sự tự do kinh doanh của HTX, vừa là công cụ sàng lọc và định hướng; HTX phải đáp ứng các điều kiện đó trước khi hoạt động và duy trì khi hoạt động các ngành nghề có điều kiện kinh doanh mà không bắt buộc phải

nộp giấy phép con theo quy định. Tính bình đẳng của HTX với các doanh nghiệp tư nhân, công ty cổ phần khi muốn tham gia đấu thầu, chuỗi cung ứng toàn cầu, ví dụ như HTX khi đăng ký ngành chính là đại lý du lịch, có thể đăng ký thêm dịch vụ lưu trú ngắn ngày hoặc thêm dịch vụ phục vụ ăn uống; thông qua đó, HTX có thể mở rộng quy mô, tăng thu nhập mà không gặp khó khăn bó buộc khi chỉ được hoạt động một ngành nghề chính. Ngoài ra, việc mã hóa ngành nghề, các cơ quan nhà nước có dữ liệu thống kê chính xác để phân loại các lĩnh vực, có cơ sở để ban hành các chính sách ưu đãi, hỗ trợ đặc thù cho từng nhóm ngành.

1.2.2.2. Hồ sơ, trình tự, thủ tục đăng ký thành lập hợp tác xã

Điều kiện về hồ sơ, trình tự, thủ tục đăng ký thành lập HTX không chỉ là thủ tục hành chính thuần túy mà là bước pháp lý giúp Nhà nước kiểm soát tính hợp pháp của quyền tự do kinh doanh, tạo ra khung khổ pháp lý để các tổ chức kinh tế tập thể bước vào đời sống pháp lý một cách chính thức.

- Hồ sơ đăng ký thành lập HTX

Hồ sơ đăng ký thành lập là cơ sở pháp lý để cơ quan nhà nước kiểm tra tính hợp lệ của việc thành lập HTX, mỗi loại giấy tờ hồ sơ đều mang một ý nghĩa riêng. Gồm các loại giấy tờ như:

(1) Giấy đề nghị đăng ký thành lập: kê khai đầy đủ thông tin về tên, địa chỉ, vốn điều lệ, ngành nghề, thông tin người đại diện theo pháp luật; là sự công khai ý chí thành lập tổ chức kinh tế tập thể dựa trên quyền tự do kinh doanh của công dân.

(2) Điều lệ của HTX: đây là văn bản pháp lý quan trọng nhất của HTX, thể hiện sự thỏa thuận của các thành viên, cam kết về quy tắc quản trị dân chủ và sở hữu tập thể, Điều lệ phải phù hợp với quy định của Luật HTX 2023.

(3) Nghị quyết hội nghị thành lập: đây là văn bản ghi nhận ý chí đồng thuận tập thể của nhà sáng lập và các thành viên về việc thông qua Điều lệ và bầu các chức danh quản lý, quản trị điều hành.

(4) Danh sách thành viên chính thức, thành viên liên kết góp vốn: đây là danh sách tách biệt rõ các thành viên chính thức và thành viên liên kết vốn góp; một điểm mới được bổ sung trong quy định: danh sách này phải kèm theo thêm thông tin số định danh cá nhân hoặc mã số doanh nghiệp (đối với pháp nhân).

(5) Bản sao các giấy tờ pháp lý khác: các loại giấy tờ này tùy thuộc vào trường hợp của người đại diện theo pháp luật và các chức danh quản lý được bầu.

- Trình tự và thủ tục đăng ký thành lập HTX: Đây là quá trình chuyển tiếp từ quyền tự do kinh doanh đảm bảo có sự quản lý của Nhà nước; trình tự đăng ký thường trải qua các giai đoạn từ nộp hồ sơ, tiếp nhận, thẩm định đến ban hành giấy chứng nhận đăng ký HTX.

Thủ tục đăng ký thành lập HTX được thực hiện theo cơ chế liên thông một cửa giữa đăng ký kinh doanh và đăng ký thuế. Khi cấp giấy chứng nhận đăng ký HTX, hệ thống sẽ tự động cấp mã số HTX, đồng thời đó cũng là mã số thuế; quy trình này rút ngắn đáng kể thời gian so với việc phải thực hiện hai thủ tục riêng tại hai cơ quan khác nhau như trước đây.

Cơ quan đăng ký kinh doanh là Phòng Kinh tế/Phòng Kinh tế, Hạ tầng và Đô thị nơi HTX đặt trụ sở chính có thẩm quyền ban hành giấy chứng nhận đăng ký HTX.

Trình tự thực hiện việc đăng ký thành lập có hai phương thức để nộp hồ sơ: nộp hồ sơ trực tiếp hoặc qua dịch vụ bưu chính; nộp hồ sơ trên môi trường điện tử (online). Trên cơ sở pháp luật ưu tiên, có nhiều chính sách hỗ trợ và khuyến khích vừa thuận tiện, dễ dàng cho công dân có nhu cầu đăng ký thành lập, vừa giải quyết thủ tục nhanh chóng.

Hồ sơ điện tử có giá trị pháp lý tương đương hồ sơ giấy truyền thống.

Thời hạn giải quyết theo quy định là 03 ngày làm việc kể từ ngày nhận đủ hồ sơ hợp lệ, cơ quan đăng ký kinh doanh có trách nhiệm cấp giấy chứng nhận đăng ký HTX. Trường hợp trả hồ sơ bổ sung hoặc từ chối phải thông báo bằng văn bản và nêu rõ lý do.

1.2.2.3. Thẩm quyền và trách nhiệm của cơ quan nhà nước đối với đăng ký thành lập hợp tác xã

Cơ quan có thẩm quyền ban hành giấy chứng nhận đăng ký HTX là Phòng Kinh tế (đối với xã, đặc khu) hoặc Phòng Kinh tế, Hạ tầng và Đô thị (đối với phường và đặc khu Phú Quốc) thuộc UBND cấp xã nơi HTX đặt trụ sở chính.

Thứ nhất, cơ quan cấp huyện nay là cấp xã là sự cụ thể hóa nguyên tắc đưa cơ quan hành chính đến gần dân nhất; điều này giúp giảm thời gian đi lại, nộp hồ sơ,

đồng thời giúp cơ quan quản lý nhà nước nắm bắt sát sao tình hình thực tế, đặc thù kinh tế - xã hội của địa phương để có chính sách hỗ trợ kịp thời, thể hiện nguyên tắc phân cấp quản lý của mô hình HTX, khác với mô hình doanh nghiệp có xu hướng hoạt động rộng và do cấp tỉnh quản lý, HTX thường có tính chất gắn kết chặt chẽ với cộng đồng dân cư trên địa bàn xã.

Thứ hai, khẳng định bản chất kinh tế độc lập của HTX, quy định về cơ quan quản lý HTX trong Luật HTX 2023 và Nghị định 92/2024/NĐ-CP nhằm tách bạch giữa quản lý nhà nước về tư cách pháp nhân kinh tế và quản lý nhà nước về chuyên môn kỹ thuật; HTX trước hết là một tổ chức kinh tế, một chủ thể kinh doanh bình đẳng với các loại hình doanh nghiệp khác; do đó, việc đăng ký thành lập phải do cơ quan quản lý kinh doanh tổng hợp thực hiện để đảm bảo tính thống nhất của thị trường, tránh sự phân tán, cục bộ theo ngành dọc.

Thứ ba, áp dụng cách thức quản lý hiện đại qua cơ chế một cửa liên thông vào việc đăng ký thành lập HTX, Phòng Tài chính - Kế hoạch (nay là phòng Kinh tế) không hoạt động đơn lẻ mà đóng vai trò là đầu mối trong quy trình liên thông với cơ quan thuế trong các thủ tục về quản lý thuế; đó là sự cập nhật hiện đại từ tư duy quản lý xưa cũ sang tư duy quản lý số hóa mọi thủ tục hành chính, cơ quan đăng ký cấp xã đóng vai trò là điểm tiếp nhận; còn việc xử lý mã số, dữ liệu được đồng bộ hóa trên Hệ thống thông tin quốc gia, điều này vừa đảm bảo sự thuận tiện cho người dân ở cấp cơ sở, vừa đảm bảo tính thống nhất quản lý dữ liệu ở cấp trung ương.

Có thể nói, thể chế hóa các điều kiện, hồ sơ và trình tự đăng ký thành lập và thẩm quyền của cơ quan quản lý nhà nước đối với HTX đã thể hiện rõ chủ trương cải cách thủ tục hành chính, tạo điều kiện thuận lợi cho kinh tế tập thể, cơ quan nhà nước vừa là người thẩm định, vừa là người hướng dẫn và giám sát quá trình thành lập và hoạt động của HTX, góp phần xây dựng một môi trường kinh doanh tập thể minh bạch, lành mạnh và phát triển bền vững.

1.2.2.4. Hậu quả pháp lý của việc đăng ký thành lập hợp tác xã

Đăng ký thành lập HTX không chỉ là một thủ tục hành chính mà là một sự kiện pháp lý làm phát sinh những thay đổi căn bản về trạng thái của các chủ thể, sự ra đời tư cách pháp nhân là hậu quả pháp lý quan trọng nhất của việc đăng ký thành lập

HTX; kể từ thời điểm được cấp giấy chứng nhận đăng ký HTX, HTX sẽ chính thức trở thành một tổ chức kinh tế độc lập, có năng lực pháp luật và năng lực hành vi đầy đủ để tự mình tham gia vào các giao dịch kinh tế, dân sự, có quyền khởi kiện và bị kiện tại Tòa án; đồng thời, tạo ra một sự phân chia rõ ràng giữa tài sản của cá nhân thành viên và tài sản của HTX, đảm bảo HTX sẽ hoạt động ổn định cả khi có sự thay đổi, rút lui của các thành viên sáng lập.

Mọi giao dịch được thực hiện dưới danh nghĩa HTX sẽ do tài sản của HTX bảo đảm, việc đăng ký giúp các bên liên quan (đối tác, ngân hàng) xác định được giới hạn trách nhiệm của tổ chức kinh tế tập thể này, từ đó tạo lập sự tin tưởng trong môi trường kinh tế; nếu không có hành vi đăng ký thành lập, mọi hoạt động sẽ bị coi là hành vi cá nhân và các thành viên phải chịu trách nhiệm vô hạn bằng toàn bộ tài sản của mình.

Ngoài ra, đăng ký thành lập cho ra đời tư cách pháp nhân hợp pháp của HTX, để HTX chính thức được sự hỗ trợ về chính sách ưu đãi về thuế, miễn giảm tiền thuê đất và tiếp cận các nguồn vốn tín dụng ưu đãi của Nhà nước đối với khu vực kinh tế tập thể. Đồng thời, nó cũng tạo điều kiện để HTX thực hiện các thủ tục tiếp theo như khắc dấu, mở tài khoản ngân hàng, đăng ký sở hữu trí tuệ cho sản phẩm của mình – những yếu tố tiên quyết để xây dựng thương hiệu và uy tín trên thị trường.

1.2.2.5. Công khai thông tin và quản lý dữ liệu đăng ký

Trong nền kinh tế thị trường hiện đại, thông tin không chỉ là dữ liệu mà là cơ sở để thiết lập lòng tin của HTX, thông tin về tên, trụ sở, người đại diện và vốn của HTX sau khi đăng ký được công khai trên hệ thống thông tin quốc gia; điều này giúp các bên liên quan có thể tra cứu và xác minh mức độ tín nhiệm của HTX. Về mặt pháp lý, việc công khai tạo ra trạng thái "mọi người đều biết", một khi thông tin đã được đăng tải trên cổng thông tin chính thức, bất kỳ cá nhân hay tổ chức nào cũng không được lấy lý do "không biết" để từ chối nghĩa vụ hoặc thoái thác trách nhiệm trong các giao dịch với HTX, đây là cơ chế bảo vệ sự an toàn cho lưu thông dân sự, ngăn chặn các hành vi gian lận hoặc giả mạo danh nghĩa tập thể.

Việc chuyển đổi từ hồ sơ giấy truyền thống sang dữ liệu điện tử thống nhất phản ánh xu hướng số hóa trong quản lý kinh tế tập thể. Dữ liệu số cho phép Nhà nước thống kê tổng thể, chính xác và kịp thời về số lượng, quy mô và sự phân bố

của các HTX theo ngành nghề và địa phương; điều này thay thế cho việc quản lý mang tính cảm tính, giúp cơ quan quản lý xây dựng các chiến lược phát triển, chính sách hỗ trợ đúng đối tượng và đúng thời điểm. Điểm cốt yếu của quản lý dữ liệu số là sự liên thông, khi dữ liệu đăng ký được kết nối trực tiếp với hệ thống thuế, ngân hàng và bảo hiểm xã hội, nó tạo ra một môi trường kinh doanh không rào cản. HTX không phải nộp lại cùng một loại giấy tờ cho nhiều cơ quan khác nhau, từ đó giảm thiểu chi phí tuân thủ và rút ngắn thời gian gia nhập thị trường.

Việc công khai dữ liệu đăng ký giúp tối ưu hóa chi phí cho toàn xã hội. Khi hồ sơ dữ liệu được công khai giúp HTX dễ dàng chứng minh tính hợp pháp khi tham gia các gói thầu, dự án hoặc khi thực hiện các thủ tục xuất nhập khẩu. Giảm bớt các chi phí xác minh thủ công rườm rà. Dữ liệu số chính là công cụ để có sự tin tưởng, tăng uy tín giữa các chủ thể kinh tế, đồng thời là cơ sở để cơ quan tư pháp giải quyết các tranh chấp về thẩm quyền hoặc tài sản khi có xung đột xảy ra.

1.2.3. Kinh nghiệm quốc tế về pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã và bài học cho Việt Nam

Để phục vụ cho công tác nghiên cứu, tìm hiểu về cơ sở lý luận và thực tiễn trong xây dựng nguồn luật đáp ứng mục tiêu hội nhập khu vực và quốc tế, các nhà lập pháp cũng tham khảo các quy định pháp luật HTX của nước ngoài. Việc so sánh sự tương quan pháp lý về đăng ký thành lập HTX giữa Việt Nam và các nước trên nhưng nét tương quan sau:

Thứ nhất, các quy định này rất đa dạng về nội dung, hình thức thể hiện, chủ yếu chia thành 2 nhóm: các quốc gia có Luật HTX như tại Úc, Thái Lan năm 1999, Phillipines năm 2008, Ấn Độ năm 1912...; các quốc gia không có Luật HTX chung thống nhất điều chỉnh quy định liên quan đến HTX, mà các quy định được chia tách theo các luật chuyên ngành như ở Trung Quốc, Hà Lan, Liên bang Nga⁹...

Tại Việt Nam, pháp luật về HTX được quy định trong Luật HTX 2023 đã tạo khung khổ pháp lý chia tiết, rõ ràng và thống nhất cho mọi loại hình HTX, giúp đơn giản hóa hệ thống văn bản quy phạm pháp luật.

⁹ Lê Anh (2022), Tham khảo kinh nghiệm quốc tế trong xây dựng và ban hành Luật Hợp tác xã (sửa đổi), Công Thông tin điện tử Quốc hội Việt Nam.

Thứ hai, theo Luật HTX Quốc gia (Co-operatives National Law) áp dụng cho rất cả các tiểu bang và lãnh thổ Úc, số lượng thành viên ít nhất là 05. Theo Luật HTX Thái Lan quy định số lượng thành viên ít nhất là 10 và phải thành lập Ban sáng lập. Tại Trung Quốc, có ít nhất 05 thành viên là thành viên chính thức¹⁰, quy định về số lượng ít nhất 05 thành viên chính thức được đặt trong khái niệm HTX quy định tại khoản 7 Điều 4 Luật HTX tại Việt Nam; ngoài ra, còn phân loại thành viên: chính thức, liên kết góp vốn, liên kết không góp vốn.

Thứ ba, thủ tục thành lập HTX tại các nước như: Luật HTX Quốc gia Úc quy định trước khi tiến hành đăng ký với cơ quan nhà nước có thẩm quyền, phải tổ chức cuộc họp, các thành viên sẽ thảo luận về các quy tắc, điều lệ HTX, kế hoạch kinh doanh và chọn ra ban điều hành của HTX. Luật HTX Thái Lan quy định phải có trách nhiệm tổ chức một cuộc họp để bầu ra Ban sáng lập gồm ít nhất 10 người trong số họ để tiến hành thành lập HTX. Tại Trung Quốc thủ tục thành lập quy định chi tiết tại văn bản hướng dẫn, để đăng ký HTX cần họp thành lập có chữ ký và doanh số của tất cả những người sáng lập¹¹.

Tại Việt Nam, quy định thủ tục cũng bắt buộc phải tổ chức cuộc họp thành lập để thông qua Điều lệ và bầu Ban kiểm soát trước khi đăng ký HTX.

Thứ tư, về cơ quan đăng ký thành lập HTX, các nước có quy định về HTX hầu hết đều là các cơ quan nhà nước có thẩm quyền liên quan tới hoạt động tài chính, đầu tư hoặc thương mại như tại Úc là: NSW Fair Trading - Bang New South Wales, Consumer Affairs Victoria - Bang Victoria, Office of Fair Trading - Bang Queensland, Consumer and Business Services - Bang Nam Úc¹². Tại Trung Quốc là cơ quan hành chính công thương; Chức năng của các cơ quan đăng ký HTX này đều có trách nhiệm kiểm tra tính hợp lệ của hồ như tên, điều lệ, số lượng thành viên sáng lập, sau khi xem xét hồ sơ hợp lệ, cơ quan quản lý sẽ ban hành giấy chứng nhận đăng ký cho HTX.

¹⁰ Nguyễn Thị Yến (Chủ nhiệm) (2025), Pháp luật về hợp tác xã của một số quốc gia và bài học kinh nghiệm cho Việt Nam, Đề tài khoa học trường Đại học Luật Hà Nội, tr.287

¹¹ Nguyễn Thị Yến (Chủ nhiệm) (2025), Pháp luật về hợp tác xã của một số quốc gia và bài học kinh nghiệm cho Việt Nam, Đề tài khoa học trường Đại học Luật Hà Nội, tr.287-292

¹² Part two, Forming a co-operative, nguồn truy cập: <https://fed.coop/co-operatives-in-australia-a-manual/part-two-forming-a-co-operative/meeting-the-members-formation-meeting/>.

Tại Việt Nam, cơ quan đăng ký HTX là Phòng Kinh tế cấp xã tiếp nhận, thẩm định và ban hành giấy chứng nhận đăng ký HTX.

Từ đó cho cho thấy, sự đa dạng trong quy định pháp luật phụ thuộc vào thể chế chính trị, truyền thống pháp lý và điều kiện kinh tế của từng quốc gia. Như tại nhóm quốc gia có sử dụng luật chuyên ngành đảm bảo thống nhất khung pháp lý, tập trung dân chủ trong các quy định.

Tại Việt Nam khi áp dụng và đối chiếu sự tương quan, có thể rút ra bài học để hoàn thiện pháp luật HTX như sau:

- Các sáng lập viên HTX là những người tập hợp và chịu trách nhiệm điều hành, quản lý HTX trong giai đoạn hoạt động kinh doanh vì vậy cần phải được ghi nhận rõ ràng trong các quy định của luật. Giống với cách tiếp cận của các quốc gia trên thế giới, hệ thống pháp luật Việt Nam hiện nay ghi nhận về số lượng các sáng lập viên tối thiểu để thành lập HTX.

Hơn hết, Luật HTX 2023 có thêm quy định về phân loại các loại thành viên: chính thức, liên kết góp vốn, liên kết không góp vốn trong giai đoạn đăng ký thành lập HTX. Điều này khác biệt với các quốc gia trên thế giới khi họ chỉ ghi nhận 01 loại thành viên HTX và quy định về số lượng thành viên tối thiểu khi thành lập. Việc Việt Nam bổ sung quy định như vậy chính là điểm phát triển vượt bậc, đón đầu xu hướng và tận dụng tối đa các nguồn lực phát triển.

- Hầu hết, các quốc gia đều bắt buộc có cuộc họp thành lập thông qua Điều lệ, bầu ban quản trị và chức danh quản lý trước khi đăng ký. Việt Nam và các nước (như Úc, Trung Quốc) đều yêu cầu các văn bản cốt lõi như: Điều lệ HTX, danh sách thành viên; tuy nhiên, Việt Nam đang đẩy mạnh số hóa quy trình này tương tự như các nước phát triển để giảm chi phí hành chính cho HTX.

- Cơ quan đăng ký HTX tại hầu hết các quốc gia có sự tham gia của các cơ quan nhà nước có thẩm quyền, mỗi quốc gia có cơ quan quản lý riêng để giám sát việc thành lập HTX, đây là bước quan trọng để HTX có thể chính thức hoạt động và bắt đầu thực hiện các mục tiêu đã đề ra. Pháp luật về HTX của Việt Nam cũng có quy định về cơ quan đăng ký HTX là Phòng Kinh tế thuộc UBND cấp xã với chức năng xem xét tính hợp lệ của hồ sơ và cấp giấy chứng nhận đăng ký HTX. Từ ngày

01/7/2025, đơn vị hành chính của nước ta được tổ chức thành 02 cấp gồm có: tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương và xã, phường, đặc khu. Đó chính là bước chuyển biến phát triển phù hợp với chủ trương tinh gọn tổ chức và hướng tới sự tương đồng với các quốc gia trên thế giới, Việt Nam đã giao cho đơn vị hành chính cấp xã là cơ quan đăng ký.

TIÊU KẾT CHƯƠNG 1

Chương 1 đã làm sáng tỏ những cơ sở lý luận cơ bản về HTX, khái quát pháp luật về đăng ký thành lập HTX. Có thể khẳng định, bản chất pháp lý của HTX và vai trò của pháp luật trong việc thể chế hóa quy định về đăng ký thành lập HTX. Với sự quan tâm, vào cuộc của Nhà nước đã tạo lập và ban hành hệ thống văn bản pháp luật từ Luật HTX đến các nghị định, thông tư hướng dẫn thi hành, liên tục cập nhật và hoàn thiện bổ sung qua từng thời kỳ phát triển của đất nước; từ đó tạo nên hành lang pháp lý về thủ tục đăng ký thành lập HTX với những bước cải tiến vượt bậc theo hướng đơn giản hóa thủ tục, hiện đại hóa quy trình đăng ký HTX, đảm bảo tham gia vào thị trường nhanh chóng và tôn trọng quyền dân chủ của nhân dân.

Mặc dù nguồn luật điều chỉnh đăng ký thành lập HTX đã tương đối hoàn thiện và đồng bộ về mặt lý luận, nhưng thực tiễn thực hiện lại chịu tác động bởi năng lực của cơ quan quản lý địa phương, đặc biệt là địa bàn đặc thù như đặc khu Cát Hải, đây chính là cơ sở và tiền đề quan trọng để tác giả tiếp tục phân tích thực trạng tại chương 2.

CHƯƠNG 2

THỰC TRẠNG PHÁP LUẬT VỀ ĐĂNG KÝ THÀNH LẬP HỢP TÁC XÃ VÀ THỰC TIỄN THỰC HIỆN TẠI ĐẶC KHU CÁT HẢI, THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG

2.1. Thực trạng pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã

2.1.1. Quy định về điều kiện thành lập hợp tác xã

Luật HTX năm 2023 đã có những bước cải cách vượt bậc tạo điều kiện cho sự phát triển của HTX, liên hiệp HTX gia nhập, hoạt động và giải thể bằng việc tiết kiệm chi phí, cải cách thủ tục hành chính, tăng cường “hậu kiểm”, tạo sân chơi bình đẳng với doanh nghiệp¹³. Pháp luật về điều kiện thành lập HTX đã có sự cải cách lớn, chuyển đổi từ mô hình còn nhiều ràng buộc sang mô hình thông thoáng, hiện đại và lấy thành viên làm trung tâm; loại bỏ rào cản hành chính và cụ thể hóa các quy định nhằm làm rõ bản chất HTX so với Luật HTX 2012¹⁴.

Cụ thể, quy định về số lượng tối thiểu giảm từ 07 thành viên xuống còn 05 thành viên chính thức khi thành lập HTX, giúp các nhóm nhỏ dễ dàng gia nhập thị trường hơn. Tuy nhiên, thực tế cho thấy số lượng 05 thành viên chính thức vẫn còn khá ít đối với các HTX hoạt động trong lĩnh vực tín dụng hoặc dịch vụ nông nghiệp quy mô lớn, dễ dẫn đến tình trạng HTX gia đình, nơi các thành viên là người thân trong nhà, làm mờ nhạt đi tính cộng đồng và dân chủ thực sự.

Quy định hiện hành đã mở rộng tối đa về mặt chủ thể, bao gồm cá nhân Việt Nam, pháp nhân Việt Nam, nhà đầu tư nước ngoài và tổ chức kinh tế có vốn đầu tư nước ngoài. Việc cho phép doanh nghiệp trở thành thành viên HTX là một điểm sáng thực tế, tạo điều kiện cho các mô hình HTX kiểu mới có sự góp sức của doanh nghiệp làm đầu tàu dẫn dắt chuỗi giá trị; ngoài ra, chủ thể là nhà đầu tư nước ngoài và tổ chức kinh tế có vốn đầu tư nước ngoài là quy định được điều chỉnh bởi Luật Đầu tư cũng như các quy định về điều kiện tiếp cận thị trường, điều kiện về an ninh,

¹³ Công Thông tin điện tử Bộ Kế hoạch và Đầu tư (2024), Xây dựng Thông tư hướng dẫn về đăng ký tổ hợp tác, hợp tác xã, liên hiệp hợp tác xã.

¹⁴ Cục Kinh tế hợp tác, Bộ Kế hoạch và Đầu tư, Tài liệu giới thiệu Luật Hợp tác xã số 17/2023/QH15.

quốc phòng đối với nhà đầu tư nước ngoài, tỷ lệ vốn góp của thành viên nước ngoài (không quá 30%) và giới hạn vốn góp của một thành viên chính thức (không quá 30%), điều này làm cho việc tham gia HTX vẫn còn khá phức tạp, đòi hỏi phải đối chiếu với Luật Đầu tư và các cam kết quốc tế, khiến việc triển khai trong thực tế còn chậm.

Luật HTX 2023 đã quy định về loại thành viên gồm: thành viên chính thức, thành viên liên kết góp vốn và thành viên liên kết không góp vốn; thông qua loại hình thành viên liên kết này đã hình thức hóa thực trạng góp vốn và góp sức, thành viên liên kết góp vốn giải quyết thực trạng các nhà đầu tư muốn bỏ vốn vào HTX nhưng không trực tiếp tham gia lao động hoặc sử dụng dịch vụ thường xuyên, thành viên liên kết không góp vốn cho thấy đây là quy định nhằm thu hút trí thức trẻ và chuyên gia về nông thôn; tuy nhiên, quy định về mức phí gia nhập và quyền lợi cụ thể của nhóm này hiện nay chủ yếu do Điều lệ HTX tự quyết định, dẫn đến sự thiếu thống nhất và lúng túng khi đăng ký tại địa phương.

Theo Khoản 1 Điều 30 Luật HTX 2023, thành viên chính thức, thành viên liên kết góp vốn của HTX gồm: cá nhân là công dân Việt Nam từ đủ 18 tuổi trở lên, có năng lực hành vi dân sự đầy đủ; cá nhân là nhà đầu tư nước ngoài có giấy chứng nhận đăng ký đầu tư theo quy định của pháp luật về đầu tư; hộ gia đình, tổ hợp tác, tổ chức khác không có tư cách pháp nhân thành lập, hoạt động tại Việt Nam (phải cử người đại diện); pháp nhân Việt Nam.

Về điều kiện thành viên liên kết không góp vốn: theo Khoản 2 Điều 30 Luật HTX 2023, thành viên liên kết không góp vốn của HTX là cá nhân công dân Việt Nam hoặc người nước ngoài cư trú hợp pháp tại Việt Nam, từ đủ 18 tuổi trở lên, có năng lực hành vi dân sự đầy đủ; cá nhân là công dân Việt Nam từ đủ 15 tuổi trở lên đến dưới 18 tuổi, không bị hạn chế năng lực hành vi dân sự, không bị mất năng lực hành vi dân sự, không có khó khăn trong nhận thức, làm chủ hành vi, khi tham gia các giao dịch dân sự, lao động thì phải đáp ứng các điều kiện theo quy định của pháp luật; hộ gia đình, tổ hợp tác, tổ chức khác không có tư cách pháp nhân thành lập, hoạt

động tại Việt Nam (phải cử người đại diện); pháp nhân Việt Nam¹⁵; thành viên HTX có quyền tham gia nhiều HTX khác nhau, trừ trường hợp bị hạn chế bởi Điều lệ.

Về điều kiện tên gọi của HTX theo Điều 50 Luật HTX 2023: tên của HTX phải bắt đầu bằng cụm từ “Hợp tác xã”; riêng Quỹ hỗ trợ phát triển HTX hoạt động theo mô hình này thì bắt đầu bằng cụm từ “Quỹ hỗ trợ phát triển HTX”. Tên riêng được viết bằng tiếng Việt, các chữ F, J, Z, W, chữ số và ký hiệu, với trường hợp tên tiếng nước ngoài, tên HTX phải dịch từ tên tiếng Việt sang một trong những tiếng nước ngoài hệ chữ La-tinh (tên riêng của HTX có thể giữ nguyên hoặc dịch theo nghĩa tương ứng sang tiếng nước ngoài). Tên viết tắt của HTX, liên hiệp HTX được viết tắt từ tên tiếng Việt hoặc tên bằng tiếng nước ngoài.

Khi đặt phân tên riêng của HTX, liên hiệp HTX phải căn cứ vào khoản 5 Điều 50 Luật HTX 2023 quy định không được vi phạm quy định sau: *“đặt tên trùng hoặc tên gây nhầm lẫn với tên HTX, liên hiệp HTX đã đăng ký trên phạm vi toàn quốc. Đặt tên xâm phạm quyền sở hữu công nghiệp đối với tên thương mại, nhãn hiệu, chỉ dẫn địa lý của tổ chức, cá nhân khác theo quy định của pháp luật về sở hữu trí tuệ. Sử dụng tên cơ quan nhà nước, đơn vị lực lượng vũ trang nhân dân, tổ chức chính trị, tổ chức chính trị - xã hội, tổ chức chính trị xã hội – nghề nghiệp, tổ chức xã hội - nghề nghiệp để làm toàn bộ hoặc một phần tên riêng của HTX, liên hiệp HTX, trừ trường hợp có sự chấp thuận của cơ quan, đơn vị hoặc tổ chức đó. Sử dụng từ ngữ, ký hiệu vi phạm truyền thống lịch sử, văn hóa, đạo đức và thuần phong mỹ tục của dân tộc”*.¹⁶

Về điều kiện khi đặt trụ sở HTX và ngành nghề kinh doanh của HTX: Trụ sở chính của HTX là địa điểm giao dịch của HTX trên lãnh thổ Việt Nam, có địa chỉ cụ thể gồm số nhà, tên đường, phố, xã, phường, tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương, số điện thoại, số fax và thư điện tử (nếu có); HTX phải có ngành, nghề sản xuất, kinh doanh mà pháp luật không cấm.

2.1.2. Quy định về hồ sơ, trình tự, thủ tục đăng ký thành lập hợp tác xã

Đây chính là giai đoạn tiền đăng ký, các cá nhân tập hợp thành ý chí tập thể

¹⁵ Điều 30 Luật HTX (2023)

¹⁶ Điều 50 Luật HTX (2023)

để xây dựng tổ chức kinh tế tập thể, đảm bảo HTX ra đời dựa trên quyền tự do kinh doanh và tuân thủ đúng bản chất và tư cách pháp nhân được phát sinh khi chủ thể đăng ký tại cơ quan đăng ký kinh doanh nơi dự định đặt trụ sở chính. Hiện nay, địa điểm đăng ký sau khi thực hiện mô hình chính quyền 2 cấp là Phòng Kinh tế (với xã, đặc khu) hoặc Phòng Kinh tế, Hạ tầng và Đô thị (với phường, đặc khu Phú Quốc), vì vậy, việc xác định nơi HTX đăng ký trụ sở chính cần căn cứ theo tên gọi đơn vị hành chính mới, đây là bước cải cách lớn, đảm bảo sự nhanh chóng, giảm bớt thủ tục, tiện lợi và gần gũi với người dân.

Theo điểm b Khoản 1 Điều 55 Luật HTX 2023, thời hạn kể từ ngày tiếp nhận hồ sơ đăng ký, trong vòng 03 ngày làm việc cơ quan đăng ký kinh doanh có trách nhiệm xem xét tính hợp lệ của hồ sơ và ban hành Chứng nhận đăng ký hoạt động; trường hợp hồ sơ chưa hợp lệ hoặc từ chối phải thông báo nội dung cần sửa đổi, bổ sung và nêu rõ lý do từ chối; việc nộp đầy đủ thành phần hồ sơ theo quy định là cơ sở để Cơ quan đăng ký kinh doanh thẩm định và cấp Giấy chứng nhận đăng ký HTX.

Theo quy định hiện hành về hồ sơ đăng ký, Luật HTX 2023 đã tối giản hóa khi bỏ phương án sản xuất, kinh doanh trong thành phần hồ sơ đăng ký, một thủ tục trước đây bị đánh giá là phức tạp, tốn thời gian khi thẩm định tính hợp lệ của hồ sơ. Ngoài ra, quy định cụ thể 03 nhóm thành viên: chính thức, liên kết góp vốn, liên kết không góp vốn, thay vì phân loại chưa rõ ràng như trước.

Thực trạng khi thành lập có cho phép các cá nhân, tổ chức có nhu cầu liên kết tự mình đứng ra vận động. Sáng lập viên đóng vai trò tạo ra mô hình hoạt động. Tuy nhiên, thực tế cho thấy pháp luật chưa quy định cụ thể về trách nhiệm tài chính của sáng lập viên trong giai đoạn này (ví dụ: các chi phí khảo sát, thuê địa điểm trước khi có con dấu), dẫn đến những tranh chấp về chi phí nếu HTX không thành lập được. Khi xây dựng Dự thảo Điều lệ, đây là bước chuẩn bị quan trọng về mặt pháp lý, thực trạng pháp luật cho phép HTX tự do thỏa thuận nhưng không được trái với các nguyên tắc cốt lõi (như nguyên tắc biểu quyết), việc xây dựng dự thảo Điều lệ hiện nay thường dựa trên biểu mẫu có sẵn, điều này giúp đảm bảo tính an toàn pháp lý nhưng lại làm giảm đi tính đặc thù riêng biệt của từng loại hình HTX.

Trước khi nộp hồ sơ đăng ký, các sáng lập viên sẽ phải tổ chức Hội nghị thành

lập HTX nhằm chính thức thông qua các cam kết của thành viên, pháp luật quy định Hội nghị phải có sự tham gia của các sáng lập viên hoặc người đại diện sáng lập viên. Thực trạng quy định mới đã linh hoạt hơn khi cho phép tổ chức hội nghị theo hình thức trực tiếp hoặc trực tuyến, phù hợp với xu hướng chuyển đổi số. Nội dung quyết nghị tại Hội nghị gồm việc: thông qua Điều lệ HTX, bầu các chức danh quản lý (Hội đồng quản trị, Giám đốc, Ban kiểm soát), thông qua danh sách thành viên và mức vốn góp, pháp luật quy định các quyết định tại hội nghị phải được thông qua theo nguyên tắc đa số (ít nhất trên 50% hoặc 75% số đại biểu có mặt tùy nội dung). Điểm đáng lưu ý là tại thời điểm này, dù thành viên chưa góp vốn chính thức nhưng quyền biểu quyết đã được xác lập ngang nhau, điều này khẳng định quyền tự do kinh doanh xuyên suốt quá trình ngay từ khi HTX chưa có giấy Chứng nhận đăng ký HTX.

Khi đăng ký chính thức, hồ sơ đăng ký HTX được nộp qua nhiều cách như đăng ký trực tiếp hoặc qua dịch vụ bưu chính và đăng ký trên môi trường điện tử (online), hiện nay các trường hợp được nộp với trình tự cơ bản như sau:

Bước 1: Chuẩn bị các loại giấy tờ cần nộp

(1) Giấy đề nghị đăng ký HTX (được in sẵn và hướng dẫn khi tới đăng ký)

(2) Điều lệ HTX (đã được thông qua tại Hội nghị thành lập)

(3) Danh sách thành viên và tổ chức quản trị HTX (kê khai thông tin cơ bản của các thành viên như căn cước công dân, địa chỉ, vốn góp,...)

(4) Nghị quyết Hội nghị thành lập (nộp bản chính gồm đầy đủ chữ ký của các thành viên tham gia)

(5) Bản sao hợp lệ giấy tờ chứng thực

Bước 2: Nộp hồ sơ tại Phòng Kinh tế nơi HTX đặt trụ sở chính bằng các cách.

- Cách 1: Nộp trực tiếp tại bộ phận một cửa của trung tâm phục vụ hành chính công cấp xã/phường/đặc khu.

- Cách 2: Gửi hồ sơ qua bưu điện, sẽ có biên nhận chuyển phát hồ sơ hành chính

- Cách 3: Nộp trực tuyến trên Công dịch vụ công hoặc Hệ thống thông tin quốc gia về đăng ký HTX.

Bước 3: Tiếp nhận và xử lý trong vòng 03 ngày làm việc kể từ khi tiếp nhận

đầy đủ hồ sơ hợp lệ, cơ quan đăng ký ban hành Giấy chứng nhận đăng ký HTX. Nếu cần bổ sung sẽ ra thông báo bằng văn bản nêu rõ lý do và nội dung cần sửa.

Bước 4: Sau khi nhận Giấy chứng nhận, đi vào vận hành chính thức HTX cần khắc con dấu, công bố thông tin trên cổng thông tin quốc gia, kê khai thuế và mở tài khoản ngân hàng.

Ngoài giải quyết hồ sơ đăng ký mới, các trường hợp phát sinh khác như: trường hợp đăng ký thành lập HTX trên cơ sở chuyển đổi từ tổ hợp tác, cụ thể: (i) Trường hợp HTX được chuyển đổi từ tổ hợp tác có nhà đầu tư nước ngoài, tổ chức kinh tế có vốn đầu tư nước ngoài tham gia góp vốn, mua cổ phần, mua phần vốn góp thuộc trường hợp phải thực hiện thủ tục đăng ký góp vốn, mua cổ phần, mua phần vốn góp theo quy định của Luật Đầu tư; (ii) Trường hợp đăng ký khi HTX, liên hiệp HTX chia, tách, hợp nhất.

2.1.3. Quy định về công tác quản lý nhà nước đối với đăng ký thành lập hợp tác xã

Trước khi chuyển sang mô hình chính quyền 2 cấp, cơ quan tiếp nhận hồ sơ đăng ký thành lập HTX là Phòng Tài chính – Kế hoạch UBND cấp huyện. Cơ quan này có thẩm quyền với việc đăng ký HTX bao gồm:

- Công tác tổ chức và hướng dẫn đăng ký HTX: cung cấp thông tin miễn phí, tư vấn, tập huấn pháp luật trước khi thành lập HTX; đồng thời hỗ trợ xây dựng điều lệ, hướng dẫn thực hiện các thủ tục đăng ký và tổ chức hoạt động của HTX.

- Tiếp nhận hồ sơ: nhận trực tiếp hoặc qua đường bưu điện, hoặc trực tuyến.

- Thẩm định hồ sơ: rà soát hồ sơ, mẫu đơn và sự tuân thủ các điều kiện bắt buộc (số lượng thành viên, điều lệ, tên HTX...).

- Cấp/từ chối cấp giấy chứng nhận: ban hành giấy chứng nhận đăng ký HTX nếu hồ sơ hợp lệ hoặc thông báo bằng văn bản nêu rõ lý do và nội dung cần sửa đổi.

- Quản lý cơ sở dữ liệu: cập nhật thông tin đăng ký HTX trên Cổng dịch vụ công quốc gia và Hệ thống thông tin quốc gia về đăng ký HTX.

Mô hình chính quyền 2 cấp đi vào hoạt động, UBND đặc khu đã phân công cho Phòng Kinh tế là đơn vị chủ trì tham mưu cho UBND đặc khu trong công tác quản lý các vấn đề về kinh tế tập thể, HTX, trong đó có thẩm quyền đối với việc

đăng ký thành lập HTX; bố trí mới cán bộ sau sắp xếp Bộ, các phòng ban phụ trách, theo dõi tình hình hoạt động của các HTX, tổ hợp tác trên địa bàn; phối hợp với Sở Tài chính, Sở Nông nghiệp và Môi trường, Liên minh HTX và doanh nghiệp thành phố để cập nhập các thông tin về chính sách hỗ trợ đối với HTX.

- Về chính sách phát triển nguồn nhân lực cho HTX: tạo điều kiện để các HTX tham gia các lớp tập huấn, đào tạo do Liên minh HTX và doanh nghiệp thành phố tổ chức. Đồng thời, đề xuất các HTX xây dựng các cơ chế chính sách và ưu đãi phù hợp để thu hút lao động tay nghề cao về làm việc tại các HTX.

- Chuyển đổi số trong quản lý nhà nước, ứng dụng công nghệ thông tin trong hoàn thiện và sử dụng cơ sở dữ liệu về kinh tế tập thể, HTX: cán bộ phụ trách kinh tế tập thể, HTX luôn sẵn sàng ứng dụng và tiếp nhận đổi mới trong chuyển đổi số phục vụ công tác quản lý HTX. Việc triển khai chuyển đổi dữ liệu, số hóa hồ sơ đăng ký HTX và ban hành Chứng nhận đăng ký HTX qua Hệ thống quốc gia về đăng ký HTX đã tạo thuận lợi rất nhiều cho công tác quản lý HTX trên địa bàn.

- Tăng cường công tác hậu kiểm, giảm thiểu rào cản về hồ sơ đăng ký, trong Luật HTX 2012, phương án sản xuất kinh doanh là thành phần bắt buộc phải có khi nộp hồ sơ đăng ký, gây khó khăn cho sáng lập viên; cơ quan quản lý giữ vai trò thẩm định tính khả thi của nội dung sản xuất kinh doanh đạt yêu cầu mới cấp phép, điều này gây ra tình trạng mất quyền tự do kinh doanh của sáng lập viên mà cơ quan quản lý đã can thiệp. Hiện nay, Luật HTX 2023 có hiệu lực đã chính thức bãi bỏ yêu cầu phương án sản xuất kinh doanh trong thành phần hồ sơ, việc bãi bỏ phương án này chuyển trọng tâm sang công tác hậu kiểm, cơ quan quản lý tôn trọng sự lựa chọn mô hình kinh doanh, ngành nghề (trừ ngành nghề cấm) của sáng lập viên, tính khả thi của phương án kinh doanh sẽ do chính các thành viên thẩm định và sự ổn định trên thị trường, đó chính là minh chứng cho tư duy quản lý hiện đại của cơ quan quản lý nhà nước đối với đăng ký thành lập HTX.

2.1.4. Khung pháp lý về đăng ký thành lập hợp tác xã ở Việt Nam

Khung pháp lý điều chỉnh đăng ký thành lập HTX là Luật HTX năm 2023 và các văn bản hướng dẫn thi hành của Chính phủ và các Bộ, ngành liên quan. Cụ thể:

- Luật HTX số 17/2023/QH15 được Quốc hội ban hành ngày 20/06/2023 và có hiệu lực từ ngày 01/07/2024. Luật này quy định về thành lập, tổ chức quản lý, tổ chức lại, giải thể, phá sản và hoạt động có liên quan của tổ hợp tác, HTX, liên hiệp HTX; chính sách của Nhà nước về phát triển tổ hợp tác, HTX, liên hiệp HTX.

- Nghị định số 92/2024/NĐ-CP ngày 18/07/2024 của Chính phủ về đăng ký tổ hợp tác, HTX, liên hiệp HTX. Nghị định này quy định về hồ sơ, trình tự, thủ tục đăng ký tổ hợp tác, HTX, liên hiệp HTX; về cơ quan đăng ký kinh doanh; việc liên thông đăng ký tổ hợp tác, HTX, liên hiệp HTX; các nội dung khác liên quan đến việc đăng ký tổ hợp tác, HTX, liên hiệp HTX.

- Thông tư số 09/2024/TT-BKHĐT ngày 06/05/2024 của Bộ Kế hoạch và Đầu tư ban hành biểu mẫu thực hiện thủ tục đăng ký tổ hợp tác, HTX, liên hiệp HTX và quy định về nội dung thông tin, việc cập nhật, khai thác và quản lý Hệ thống thông tin quốc gia về HTX.

- Nghị định số 125/2025/NĐ-CP ngày 11/6/2025 của Chính phủ quy định về phân định thẩm quyền của chính quyền địa phương 02 cấp trong lĩnh vực quản lý của Bộ Tài chính. Trong đó quy định về việc cơ quan đăng ký kinh doanh cấp xã được trao thẩm quyền thực hiện thủ tục đăng ký thành lập, thay đổi nội dung đăng ký, chấm dứt hoạt động của HTX và Liên hiệp HTX.

Đây là hệ thống văn bản pháp lý toàn diện, quy định từ điều kiện, hồ sơ, trình tự cho đến cơ quan có thẩm quyền về đăng ký thành lập HTX.

2.2. Thực tiễn thực hiện pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã tại Đặc khu Cát Hải, thành phố Hải Phòng

2.2.1. Tổng quan về tình hình kinh tế - xã hội và hợp tác xã tại đặc khu Cát Hải

Đặc khu Cát Hải được thành lập theo Nghị quyết của Ủy ban Thường vụ Quốc hội số 1669/NQ-UBTVQH15 về việc sắp xếp các đơn vị hành chính cấp xã của thành phố Hải Phòng năm 2025, trên cơ sở chuyển từ huyện Cát Hải thành đặc khu Cát Hải với diện tích tự nhiên khoảng 286,98 km², bao gồm hai đảo lớn: đảo Cát Hải và đảo Cát Bà; quy mô dân số xấp xỉ 71.000 người.

Thực hiện chỉ đạo của Trung ương và thành phố Hải Phòng về tổ chức chính quyền địa phương theo mô hình 2 cấp, tình hình kinh tế - xã hội tiếp tục duy trì tốc

độ tăng trưởng, cơ cấu kinh tế phát triển theo đúng định hướng và kế hoạch đã đề ra; cơ cấu kinh tế chuyển dịch đúng hướng, du lịch - dịch vụ đã trở thành ngành kinh tế giữ vai trò chủ đạo của địa phương. Quần đảo Cát Bà cùng với Vịnh Hạ Long được công nhận là Di sản Thiên nhiên thế giới đã thu hút đầu tư dự án khu đô thị, dịch vụ vịnh trung tâm Cát Bà, góp phần từng bước đưa đảo Cát Bà trở thành trung tâm du lịch sinh thái của cả nước và quốc tế. Một số công trình, dự án phục vụ phát triển công nghiệp công nghệ cao, hiện đại đã đưa vào khai thác và đang được tiếp tục đầu tư mở rộng quy mô tạo tiền đề vững chắc, đưa đảo Cát Hải trở thành trung tâm dịch vụ cảng biển, trung tâm dịch vụ logistics, khu công nghiệp công nghệ cao. Thu ngân sách của địa phương có bước phát triển đột phá, hoàn thành vượt xa chỉ tiêu Nghị quyết của Đại hội Đảng bộ (năm 2024, tổng thu ngân sách đạt khoảng 3.618 tỉ đồng, gấp 4,3 lần so với chỉ tiêu Nghị quyết Đại hội đề ra). Xây dựng nông thôn mới kiểu mẫu được chú trọng với nhiều cách làm mới, sáng tạo, hiệu quả; Cát Hải là địa phương đầu tiên của thành phố được công nhận đạt chuẩn nông thôn mới và được đón nhận Huân chương Lao động Hạng Ba, các xã đảo Cát Bà đều được công nhận là các xã đạt chuẩn nông thôn mới kiểu mẫu.

Ủy ban nhân dân đặc khu Cát Hải đã chỉ đạo thực hiện các quy định về cơ chế một cửa, một cửa liên thông trong giải quyết thủ tục hành chính; Quyết định 1323/QĐ-BKHĐT ngày 26/7/2023 của Bộ KH&ĐT về công bố thủ tục hành chính sửa đổi, bổ sung trong lĩnh vực thành lập và hoạt động của hộ kinh doanh thuộc phạm vi, chức năng quản lý của Bộ Kế hoạch và Đầu tư; Quyết định số 2033/QĐ-UBND ngày 25/6/2025 của Ủy ban nhân dân TP.Hải Phòng về công bố thủ tục hành chính được sửa đổi, bổ sung trong lĩnh vực thành lập và hoạt động, hỗ trợ của tổ hợp tác, HTX, liên hiệp HTX trên địa bàn thành phố Hải Phòng. Đảm bảo các chỉ tiêu về thực hiện dịch vụ công trực tuyến, bưu chính công ích, tạo thuận lợi cho công dân tiếp cận thủ tục hành chính trên địa bàn; đẩy mạnh sử dụng dịch vụ công trực tuyến, nâng cao tỷ lệ hồ sơ trực tuyến, giảm tỷ lệ hồ sơ quá hạn trong cơ quan nhà nước thuộc huyện, thực hiện đảm bảo chỉ tiêu; đồng thời phấn đấu 100% hồ sơ đăng ký thành lập HTX được tiếp nhận, giải quyết trực tuyến mức độ 3, mức độ 4.

Thường xuyên cử cán bộ, công chức là đầu mối kiểm soát thủ tục hành chính

và trực tiếp giải quyết nhiệm vụ xử lý thủ tục hành chính tại đơn vị mình; tham gia các lớp tập huấn bồi dưỡng kiến thức, nghiệp vụ do thành phố tổ chức.

Giai đoạn 2020 – 2025, hoạt động kinh tế tập thể, HTX tại địa bàn đã có những kết quả tích cực trong công tác đăng ký thành lập mới HTX, các chỉ tiêu về thực hiện dịch vụ công trực tuyến, bưu chính công ích, tạo điều kiện cho công dân tiếp cận thủ tục hành chính trên địa bàn. Chính quyền địa phương đã đẩy mạnh sử dụng dịch vụ công trực tuyến, nâng cao tỷ lệ hồ sơ trực tuyến, giảm tỷ lệ hồ sơ quá hạn trong cơ quan nhà nước thuộc huyện, thực hiện đảm bảo chỉ tiêu. Đồng thời, 100% hồ sơ đăng ký thành lập HTX được tiếp nhận, giải quyết trực tuyến mức độ 3, mức độ 4 trong giai đoạn 2020 - 2025.

2.2.2. Thực trạng việc đăng ký thành lập hợp tác xã tại đặc khu Cát Hải

Về cơ bản các HTX ở đặc khu Cát Hải trong giai đoạn này đã dần chuyển mục tiêu hoạt động theo hướng HTX kiểu mới. Thể hiện đúng nguyên tắc tự chủ, tự chịu trách nhiệm và bảo vệ lợi ích của các thành viên HTX, đảm bảo các thành viên gắn bó mật thiết hơn với HTX. Trên địa bàn hiện nay có các lĩnh vực ngành, nghề, lĩnh vực HTX mới như du lịch, nuôi trồng thủy hải sản, thương mại - dịch vụ... Vì vậy, đăng ký thành lập HTX tại đặc khu Cát Hải hiện nay được thể hiện qua các điểm sau:

Thứ nhất, về áp dụng các mẫu biểu trong hồ sơ cấp Giấy chứng nhận đăng ký hợp tác xã

Các mẫu biểu kèm theo hồ sơ đăng ký hộ kinh doanh, HTX được sử dụng theo hướng dẫn tại Nghị định của Chính phủ số 92/2024/NĐ-CP ngày 18/7/2024 quy định hướng dẫn về đăng ký tổ hợp tác, HTX, liên hiệp HTX.

Nghị định 125/2025/NĐ-CP ngày 11/6/2025 của Chính phủ quy định về phân định thẩm quyền của chính quyền địa phương 02 cấp trong lĩnh vực quản lý nhà nước của Bộ Tài chính.

Thông tư 09/2024/TT-BKHĐT ngày 16/5/2024 của Bộ Kế hoạch và Đầu tư: ban hành biểu mẫu thực hiện thủ tục đăng ký tổ hợp tác, HTX, liên hiệp HTX và quy định về nội dung thông tin, việc cập nhật, khai thác và quản lý Hệ thống thông tin quốc gia về HTX

Thông tư số 43/2025/TT-BTC ngày 17/6/2025 của Bộ Tài chính ban hành biểu mẫu sử dụng trong lĩnh vực quản lý nhà nước đối với hộ kinh doanh, tổ hợp tác, HTX, liên hiệp HTX khi tổ chức chính quyền địa phương 2 cấp.

Ủy ban nhân dân đặc khu Cát Hải đã chỉ đạo thực hiện các văn bản quy định: tiếp tục triển khai thực hiện Nghị định của Chính phủ số 118/2025/NĐ-CP ngày 09/6/2025 quy định về thực hiện thủ tục hành chính theo cơ chế một cửa, một cửa liên thông tại bộ phận một cửa và cổng dịch vụ công quốc gia; Thông tư số 03/2025/TT-VPCP của Văn phòng Chính phủ về hướng dẫn thi hành một số nội dung của Nghị định số 118/2025/NĐ-CP ngày 09/6/2025 của Chính phủ về thực hiện thủ tục hành chính theo cơ chế một cửa, một cửa liên thông tại bộ phận một cửa và cổng dịch vụ công quốc gia; Quyết định số 2033/QĐ-UBND ngày 25/6/2025 của UBND thành phố Hải Phòng về việc công bố thủ tục hành chính được sửa đổi, bổ sung trong lĩnh vực thành lập và hoạt động, hỗ trợ của tổ hợp tác, HTX, liên hiệp HTX trên địa bàn thành phố Hải Phòng.

Thứ hai, về công tác tiếp nhận và lưu trữ hồ sơ

Công dân được cán bộ Phòng Kinh tế tại Trung tâm phục vụ Hành chính công đặc khu Cát Hải sẽ hướng dẫn chuẩn bị hồ sơ và cập nhập thông tin hồ sơ đăng ký HTX qua dịch vụ công mức độ 3, mức độ 4 trên phần mềm Dịch vụ công thành phố Hải Phòng; hệ thống một cửa điện tử thành phố; nhập liệu thông tin và xử lý hồ sơ đầy đủ trên Hệ thống thông tin quốc gia về đăng ký HTX (từ ngày 01/7/2023 nhập liệu thông tin và xử lý hồ sơ đầy đủ trên hệ thống thông tin quốc gia về đăng ký hộ kinh doanh) đúng quy định và quy trình giải quyết thủ tục hành chính theo tiêu chuẩn ISO 9001:2015. Hồ sơ gốc về đăng ký HTX được lưu trữ tại Phòng Kinh tế.

Qua đánh giá của Phòng Kinh tế, cơ bản hồ sơ đăng ký thành lập HTX đều được giải quyết đúng và trước hạn. Việc cấp Giấy chứng nhận đăng ký HTX trên địa bàn được triển khai thực hiện qua Cổng dịch vụ công trực tuyến mức độ 3, mức độ 4, và cập nhật trên hệ thống thông tin quốc gia về đăng ký HTX đảm bảo chính xác, thuận tiện và hài lòng cho công dân đến giao dịch.

Thứ ba, quá trình luân chuyển và xử lý hồ sơ

Hồ sơ cấp Giấy chứng nhận đăng ký hộ kinh doanh, cấp Giấy chứng nhận đăng ký HTX được thực hiện theo Quyết định số 2232/QĐ-UBND ngày 09/8/2021 của UBND TP.Hải Phòng ban hành về việc công bố danh mục thủ tục hành chính lĩnh vực kế hoạch và đầu tư trên địa bàn thành phố Hải Phòng; hiện nay được thay thế bởi Quyết định số 2033/QĐ-UBND ngày 25/6/2025 của UBND TP.Hải Phòng về việc công bố thủ tục hành chính được sửa đổi, bổ sung trong lĩnh vực thành lập và hoạt động, hỗ trợ của tổ hợp tác, HTX, liên hiệp HTX trên địa bàn thành phố Hải Phòng.

Việc tiếp nhận giải quyết hồ sơ về đăng ký thành lập HTX được thực hiện 2,5 ngày làm việc từ khi tiếp nhận đầy đủ hồ sơ, kiểm tra tính hợp lệ, rút ngắn thời gian 0,5 ngày làm việc. Việc luân chuyển, xử lý, giải quyết hồ sơ được thực hiện qua hệ thống một cửa điện tử và dịch vụ công trực tuyến thành phố từ bước tiếp nhận, thụ lý, lãnh đạo phòng phê duyệt và trả hồ sơ.

Luật HTX 2023 và các văn bản hướng dẫn đã thiết lập khung thời gian sẽ là 03 ngày làm việc từ khi tiếp nhận đầy đủ hồ sơ. Việc tối ưu hóa thời gian trong thực tế thực hiện trong 2,5 ngày đã cho thấy sự nhanh chóng, tăng tính ưu việt và bình đẳng về thời gian đăng ký thành lập HTX so với thời gian đăng ký của doanh nghiệp. Ngoài ra, giảm tỷ lệ chậm trễ trả kết quả từ phía Cơ quan quản lý, giúp HTX nhanh chóng gia nhập thị trường để nắm bắt cơ hội kinh doanh.

Thứ tư, kết quả công tác cấp giấy chứng nhận đăng ký hợp tác xã

Theo số liệu tại Báo cáo số 45/BC-UBND ngày 05/8/2025 của Ủy ban nhân dân đặc khu Cát Hải về kế hoạch phát triển kinh tế tập thể, hợp tác xã 2026. Cùng các số liệu thống kê tình hình tiếp nhận, giải quyết thủ tục cấp Giấy chứng nhận đăng ký HTX và thông tin các hợp tác xã tại đặc khu Cát Hải. Trong giai đoạn từ năm 2020 – 2025, toàn đặc khu có 20 HTX, tổng số lượng thành viên là 1966 người.

STT	HỢP TÁC XÃ	ĐỊA CHỈ	SỐ LƯỢNG THÀNH VIÊN	TÌNH TRẠNG HOẠT ĐỘNG	
1	HTX sản xuất dịch vụ muối Phong Niên	Thôn Phong Niên	240	Không còn hoạt động chờ giải thể	
2	HTX sản xuất dịch vụ muối Văn Chấn	Thôn Văn Chấn	210		
3	HTX sản xuất muối Lương Hòa	Thôn Lương Năng	126		
4	HTX sản xuất kinh doanh dịch vụ muối Lương Hồng	Thôn Lương Năng	146		
5	HTX khai thác dịch vụ hải sản Hòa Lộc	Thôn Đôn Lương	22		
6	HTX Đại Đồng	xã Đồng Bái (cũ)	251	Đã giải thể	
7	HTX Đại Nghĩa	Thôn Minh Hồng	847	Đang hoạt động	
8	HTX vận tải Thống Nhất	Thôn Đôn Lương	24	Ngừng hoạt động	
9	HTX đóng thuyền Sơn Hải	Thôn Lương Năng	19	Ngừng hoạt động	
10	HTX phát triển nông nghiệp và du lịch dịch vụ Trân Châu	Thôn Trân Châu	7	Chưa hoạt động	Xã nông thôn mới
11	HTX kinh doanh dịch vụ du lịch Xuân Đám	Thôn Xuân Đám	7	Chưa hoạt động	
12	HTX phát triển nông nghiệp và du lịch dịch vụ Hiền Hào	Thôn Hiền Hào	7	Đang hoạt động	

13	HTX phát triển nông nghiệp và du lịch dịch vụ Phù Long	Thôn Ngoại Phù Long	7	Đang hoạt động	
14	HTX nuôi ong Gia Luận	Thôn Gia Luận	10	Đang hoạt động	
15	HTX du lịch dịch vụ Việt Hải	Thôn Việt Hải	7	Đang hoạt động	
16	HTX An Phát	Thôn Hiền Hào	7	Đang hoạt động	Thành lập năm 2023
17	HTX nuôi ong Hiền Hào	Thôn Hiền Hào	9	Đang hoạt động	
18	HTX du lịch và dược liệu Cát Bà	Thôn Hiền Hào	8	Đang hoạt động	
19	HTX Ngọc Phương Đông	Thôn 17	7	Đang hoạt động	Thành lập năm 2024
20	HTX du lịch cộng đồng Việt Hải	Thôn Việt Hải	5	Đang hoạt động	Thành lập năm 2025
	Tổng		1.966		

Bảng 1. Thông tin các hợp tác xã trên địa bàn đặc khu Cát Hải

Từ đó cho thấy, HTX đang hoạt động 10/20 chiếm tỷ lệ 50%; HTX ngừng hoạt động chờ giải thể/đã giải thể 6/20 HTX chiếm 30%; còn lại là các HTX chưa hoạt động 4 HTX chiếm 20%. Tỷ lệ HTX sau đăng ký thành lập nhưng chưa hoạt động hoặc đã giải thể chiếm tỷ lệ rất cao, phản ánh những khó khăn không hề nhỏ mà các HTX đang gặp phải trong công tác tổ chức bộ máy và mở rộng quy mô HTX trên địa bàn. Hiện nay, trên địa bàn vẫn đang tồn tại song song hai mô hình HTX truyền thống quy mô lớn thuộc các ngành nghề truyền thống, thâm dụng lao động

và HTX kiểu mới quy mô siêu nhỏ nhưng điển hình là các lĩnh vực mới, lợi nhuận cao và phù hợp với xu thế thị trường.

Trong giai đoạn 2020 - 2025, pháp luật về đăng ký thành lập HTX có sự thay đổi về số lượng thành viên HTX, các HTX đăng ký thành lập đều tuân thủ số lượng thành viên tối thiểu 07 thành viên theo Luật HTX 2012, và hiện nay là 05 thành viên chính thức theo Luật HTX 2023, điều này chứng tỏ các HTX kiểu mới đang được đăng ký thành lập theo đúng xu hướng “tinh gọn”, chỉ vừa đủ số thành viên tối thiểu mà pháp luật cho phép tại thời điểm thành lập; việc HTX du lịch cộng đồng Việt Hải đăng ký thành lập năm 2025 có 5 thành viên là minh chứng rõ nhất cho tác động của Luật HTX 2023 vào thực tiễn.

Thứ năm, công tác hậu kiểm của đăng ký thành lập HTX

Việc đảm bảo nguyên tắc chuyển từ tiền kiểm sang hậu kiểm của việc đăng ký thành lập HTX từ khi cơ quan quản lý nhà nước thực hiện cấp Giấy chứng nhận đăng ký HTX là bước ngoặt quan trọng. Trong công tác thẩm định thành phần hồ sơ xét tính hợp lệ của hồ sơ đăng ký, không cần phải thẩm định phương án sản xuất, kinh doanh và sẽ ban hành Giấy chứng nhận đăng ký HTX nếu hồ sơ đủ điều kiện cấp theo quy định. Ngoài ra, cơ quan quản lý sẽ chỉ quản lý, thống kê số lượng thành viên, quy mô, ngành nghề, và dựa trên thông tin đăng ký sẽ có chính sách ưu đãi một cách chính xác, đúng đối tượng; trọng tâm quản lý khi cấp Giấy chứng nhận đăng ký HTX chuyển sang cơ chế hậu kiểm thể hiện ở việc báo cáo, niêm yết công khai thông tin đăng ký thành lập HTX, công tác này giúp cơ quan quản lý, thanh tra, kiểm tra, xác thực thông tin về HTX, cơ quan quản lý HTX sẽ kiểm tra đánh giá định kỳ, xử lý vi phạm trong quá trình hoạt động HTX.

Công tác hậu kiểm đảm bảo được quyền tự do kinh doanh của các sáng lập viên, đáp ứng yêu cầu về cải cách thủ tục hành chính, giảm rào cản gia nhập thị trường của HTX, dễ dàng tiếp cận với chính sách ưu đãi của Nhà nước; công tác hậu kiểm kiểm soát giám sát và xử lý vi phạm nhằm hạn chế tình trạng thành lập HTX mang tính hình thức hoặc lợi dụng chính sách.

Một số bình luận về hồ sơ đăng ký thành lập hợp tác xã khi thu thập tài liệu.

Trong quá trình nghiên cứu hồ sơ đăng ký thành lập HTX giai đoạn 2020-2025, cho thấy một số vấn đề sau:

- Hợp tác xã du lịch và dược liệu Cát Bà. (IN-23-000006)

Giấy chứng nhận đăng ký HTX mã số 0202212857, đăng ký thành lập ngày 30/8/2023, đây là bộ hồ sơ thành lập đầy đủ được lưu hồ sơ gốc tại Phòng Kinh tế đặc khu Cát Hải dựa trên “quy định về thành phần hồ sơ thời điểm đăng ký thành lập HTX du lịch và dược liệu Cát Bà, bao gồm:

- (1) Giấy đề nghị đăng ký HTX.
- (2) Phương án sản xuất, kinh doanh chi tiết.
- (3) Điều lệ HTX
- (4) Danh sách thành viên.
- (5) Danh sách tổ chức quản trị.
- (6) Nghị quyết của Hội nghị thành lập.
- (7) Bản sao hợp lệ giấy tờ chứng thực cá nhân.

(8) Hợp đồng mượn nhà: để chứng minh địa chỉ trụ sở chính hợp pháp tại Thôn 2, xã Hiền Hào, huyện Cát Hải. (nay là Thôn Hiền Hào, đặc khu Cát Hải)

Đây là một mô hình HTX đăng ký kinh doanh chính ngành nghề là "đại lý du lịch" (mã 7911), nhưng lấy khối nông nghiệp (trồng cây dược liệu, sản xuất tinh dầu) và khối dịch vụ (lưu trú, nhà hàng) với tên gọi "du lịch và dược liệu" đã thể hiện rõ chiến lược hoạt động, HTX tận dụng thế mạnh du lịch của Cát Bà để tạo đầu ra cho các sản phẩm nông nghiệp bản địa, HTX có 8 thành viên, trong đó có 7 cá nhân và 1 tổ chức là "Công ty cổ phần khám phá Việt Nam".

Quá trình tiếp nhận và xử lý hồ sơ và cấp Giấy chứng nhận đăng ký HTX nhanh chóng, trả kết quả cho công dân trước hạn, Cán bộ phụ trách đã trả giấy biên nhận ngày 29/08/2023 sau khi tiếp nhận đầy đủ hồ sơ và thẩm định hồ sơ đăng ký thành lập, chỉ 01 ngày, vào ngày 30/08/2023, HTX đã được nhận Giấy chứng nhận đăng ký cùng giấy giới thiệu về việc cấp dấu HTX trước thời gian hẹn.

Đây là hồ sơ tiêu biểu cho mô hình HTX kiểu mới trên địa bàn Cát Hải; thể hiện đúng quy trình thủ tục đăng ký thành lập HTX, đúng trình tự giải quyết thủ tục hành chính theo tiêu chuẩn ISO 9001:2015, tuân thủ chặt chẽ các quy định của Luật

HTX 2012 và Nghị định, Thông tư hướng dẫn. Quá trình tiếp nhận hồ sơ nhanh gọn, chính xác của cán bộ phụ trách tiếp nhận giải quyết hồ sơ ngày 29/08/2023, đã hoàn thành ngay việc đưa giấy biên nhận, liệt kê đầy đủ 08 loại tài liệu đã nộp và hướng dẫn công dân hoàn thành thủ tục liên thông và hoàn tất hồ sơ sau 01 ngày làm việc, sớm hơn so với lịch hẹn trả kết quả.

- Hợp tác xã Ngọc Phương Đông Cát Bà. (000.18.30.H24-241125-001000)

Giấy chứng nhận đăng ký HTX có mã số 0202264703, đăng ký thành lập ngày 26/11/2024, đây là một trong những HTX đầu tiên tại Cát Hải đăng ký thành lập theo Luật HTX năm 2023 (có hiệu lực từ 01/07/2024); thành phần hồ sơ đầy đủ, tuân thủ chặt chẽ các quy định về thành phần hồ sơ, bao gồm:

- (1) Giấy đề nghị đăng ký HTX
- (2) Bản sao hợp lệ giấy tờ chứng thực cá nhân
- (3) Điều lệ HTX
- (4) Danh sách thành viên
- (5) Biên bản họp và Nghị quyết Hội nghị thành lập

Đây là HTX kiểu mới khi đăng ký thành lập, có quy mô và định hướng theo xu hướng mới, bởi ngành nghề kinh doanh chính là nuôi trồng thủy sản biển (mã 0321), HTX có tổng số vốn góp 3 tỷ đồng, hoàn toàn là vốn tư nhân, 07 thành viên chính thức; HTX này áp dụng mô hình quản trị đầy đủ theo Luật HTX 2023, tổ chức quản trị bao gồm Đại hội thành viên, Hội đồng quản trị, Giám đốc, và Ban Kiểm soát¹⁷.

Quá trình tiếp nhận và thẩm định hồ sơ và cấp giấy chứng nhận đăng ký HTX diễn ra nhanh chóng hiệu quả, hồ sơ được tiếp nhận kiểm tra xử lý thành phần ngày 25/11/2024, hoàn tất thủ tục liên thông một cửa với cơ quan thuế và ban hành thông báo cùng ngày về cơ quan thuế quản lý trực tiếp tổ hợp tác/HTX/chi nhánh/văn phòng đại diện của HTX; cấp giấy chứng nhận đăng ký HTX ngày 26/11/2024. Điều này cho quy trình xử lý thủ tục hành chính rất nhanh (chỉ 1 ngày làm việc), thể hiện

¹⁷ Điều 56 Luật Hợp tác xã (2023)

tinh thần trách nhiệm làm việc của cán bộ phòng Tài chính – Kế hoạch trong công tác giải quyết công việc đạt hiệu suất cao.

HTX Ngọc Phương Đông Cát Bà khi đăng ký thành lập được thực hiện rõ ràng, chính xác, áp dụng theo khung pháp lý mới của Luật HTX 2023 và Nghị định, Thông tư hướng dẫn; quy trình nộp hồ sơ và tiếp nhận, xử lý hồ sơ nhanh chóng, tạo điều kiện cho công dân, mặc dù giấy hẹn trả kết quả là ngày 28/11/2024, nhưng cán bộ phụ trách đã hoàn tất hồ sơ cấp Giấy chứng nhận đăng ký HTX chỉ một ngày sau khi nhận hồ sơ, tức ngày 26/11/2024.

- Hợp tác xã Du lịch cộng đồng Việt Hải

Giấy chứng nhận đăng ký HTX có mã số 0202288454, đăng ký thành lập ngày 26/05/2025, hồ sơ của HTX gồm hồ sơ đăng ký mới và đăng ký thay đổi; HTX này thành lập dựa trên phương thức HTX kiểu mới, quy mô lớn theo Luật HTX 2023, thể hiện quy trình thủ tục được thực hiện chính xác, thành phần hồ sơ bao gồm:

- (6) Giấy đề nghị đăng ký HTX
- (7) Bản sao hợp lệ giấy tờ chứng thực cá nhân
- (8) Điều lệ HTX
- (9) Danh sách thành viên
- (10) Phương án sản xuất kinh doanh
- (11) Nghị quyết Hội nghị thành lập
- (12) Danh sách tổ chức quản trị HTX

Với tổng số vốn góp là 30 tỷ đồng, đây là một HTX có vốn đầu tư quy mô lớn. Cơ cấu thành viên có sự chi phối bởi 3/5 thành viên là pháp nhân, trong đó Công ty Daiichi Group và Chi nhánh của mình đã cùng nhau góp 18 tỷ đồng, chiếm 60% tổng vốn điều lệ, ngoài ra bà Lê Thị Thanh (thành viên cá nhân góp 25%) đồng thời là đại diện theo pháp luật của Cty Daiichi Group (thành viên pháp nhân góp 30%). Trụ sở đăng ký thành lập mới đặt tại Số 70B đường Cái Bèo, thị trấn Cát Bà trùng với địa chỉ của Chi nhánh Công ty Daiichi Group. Về bản chất, đây là HTX do Công ty TNHH Quốc tế Daiichi Group chủ trì; sử dụng tư cách pháp nhân của Cty mẹ, chi nhánh, và cá nhân mình là bà Lê Thị Thanh để thành lập HTX, nắm giữ quyền kiểm soát chi phối cả về vốn (ít nhất 85% nếu tính cả vốn cá nhân của bà Thanh) và quản

lý. Là một ví dụ điển hình của việc các doanh nghiệp lớn đăng ký thành lập mô hình HTX có quy mô lớn, liên kết với cộng đồng (như tên gọi "Du lịch Cộng đồng") nhưng vẫn giữ toàn quyền kiểm soát về vốn và điều hành.

Quá trình tiếp nhận và xử lý hồ sơ và cấp Giấy chứng nhận đăng ký HTX: thời gian cấp phép: hồ sơ được nộp vào ngày 23/05/2025 và được cấp Giấy chứng nhận vào ngày 26/05/2025, trừ đi hai ngày cuối tuần, thủ tục này được thực hiện chỉ trong 1 ngày làm việc, cho thấy quy trình tiếp nhận, thẩm định hồ sơ diễn ra nhanh chóng tạo sự thông suốt trong quá trình xử lý của cán bộ phụ trách.

Việc đăng ký thành lập của HTX Du lịch Cộng đồng Việt Hải được tuân thủ các quy định của Luật HTX 2023 và Nghị định, Thông tư hướng dẫn liên quan. Hồ sơ được nộp và tiếp nhận, kiểm tra xử lý vào ngày 23/05/2025 và được cán bộ phụ trách của xử lý nhanh chóng, cấp Giấy chứng nhận đăng ký HTX chỉ sau một ngày làm việc, vào ngày 26/05/2025. Sau đó, HTX nộp hồ sơ thay đổi nội dung đăng ký thành lập vào ngày 05/06/2025 và được cấp Giấy xác nhận thay đổi ngay trong ngày. Toàn bộ quy trình cho thấy sự nhanh chóng, chính xác, giúp HTX được đưa vận hành hoạt động một cách dễ dàng nhất, tạo động tăng trưởng kinh tế cho địa phương.

2.2.3. Những kết quả đạt được trong thực hiện pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã tại đặc khu Cát Hải

Giai đoạn 2020 – 2025, cơ bản các hồ sơ đăng ký thành lập HTX tại đặc khu Cát Hải được giải quyết đúng và trước hạn, chuyển dần sang mô hình HTX kiểu mới. Việc cấp Giấy chứng nhận đăng ký HTX trên địa bàn được triển khai tích cực qua hệ thống dịch vụ công trực tuyến, niêm yết công khai trên hệ thống thông tin quốc gia về đăng ký HTX đảm bảo đúng quy định, thuận tiện cho cán bộ phụ trách và công dân hoàn thành các thủ tục thông suốt, dễ dàng, góp phần tạo sự hài lòng đối với các thủ tục hành chính.

Việc đăng ký thành lập HTX đã cho thấy những ưu việt, sự đơn giản hóa và tính tiếp cận dễ dàng hơn so với khi đăng ký thành lập doanh nghiệp, để nhà sáng lập lựa chọn tối ưu. Đó là:

- Cơ quan đăng ký thuận tiện hơn: HTX đăng ký tại cơ quan đăng ký kinh doanh cấp xã (Phòng Kinh tế), điều này ưu việt hơn so với doanh nghiệp đăng ký tại

Sở Tài chính thuộc cấp tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương, giúp người dân, đặc biệt ở khu vực nông thôn, tiết kiệm thời gian và chi phí đi lại.

- Hồ sơ được đơn giản hóa tối đa: Luật HTX 2023 đã bỏ quy định bắt buộc nộp phương án sản xuất, kinh doanh. Hồ sơ chỉ cần các giấy tờ cơ bản như Giấy đề nghị, Điều lệ HTX, Nghị quyết Hội nghị thành lập và Danh sách thành viên. Việc loại bỏ phương án sản xuất kinh doanh trong thành phần hồ sơ là một cải cách hành chính lớn, giúp các thành viên HTX giảm quy trình soạn lập, giúp cán bộ phụ trách giảm bớt quá trình kiểm tra xác minh tính chính xác. Đó là minh chứng cho định hướng "hậu kiểm" của Nhà nước, giảm bớt sự can thiệp hành chính vào giai đoạn đăng ký, điều mà trước đây HTX từng bị ràng buộc hơn cả doanh nghiệp; làm cho hồ sơ của HTX trở nên tinh gọn và dễ chuẩn bị hơn so với trước và ngang bằng, thậm chí đơn giản hơn nhiều loại hình doanh nghiệp.

- Khuyến khích mô hình HTX quy mô nhỏ thành lập, số lượng thành viên chính thức tối thiểu là 05 thành viên (giảm so với 07 thành viên trước đây) như HTX Du lịch cộng đồng Việt Hải, điều này tạo điều kiện cho các nhóm sản xuất nhỏ, quy mô gia đình, hoặc các nhóm ngành nghề quy mô nhỏ dễ dàng thành lập HTX, trong khi doanh nghiệp có thể là một cá nhân (công ty TNHH một thành viên) hoặc từ hai người trở lên, nhưng HTX vẫn giữ được bản chất tập thể, tinh thần cộng đồng cùng nhau phát triển và phá bỏ rào cản tham gia ban đầu.

- Thời gian xử lý nhanh chóng: giống như doanh nghiệp, HTX nhận được giấy chứng nhận đăng ký HTX kể từ khi nộp hồ sơ trong vòng 03 ngày làm việc, liên thông hệ thống đảm bảo tốc độ gia nhập thị trường nhanh chóng, không bị chậm trễ bởi các thủ tục. Tỷ lệ thụ lý giải quyết hồ sơ đăng ký HTX luôn đạt 100% đúng và trước hạn.

Nhằm khuyến khích các HTX tham gia vào thị trường, pháp luật về đăng ký HTX hiện hành tập trung vào việc giảm rào cản hành chính và tăng tính tiếp cận cơ sở, làm nổi bật mô hình HTX như một lựa chọn tối ưu cho các nhóm kinh tế muốn tổ chức hoạt động một cách dân chủ, phục vụ lẫn nhau mà không làm khó khăn bởi các quy định phức tạp về quản lý vốn và thủ tục như một số loại hình doanh nghiệp.

Ngoài ra, giai đoạn 2020 – 2025 tại đặc khu Cát Hải hoạt động thực hiện pháp luật về đăng ký thành lập HTX còn đạt được những kết quả khác như:

Nhận thức về sự tiện lợi, nhanh chóng khi đăng ký thành lập HTX dần được nhân dân hiểu rõ và đăng ký thành lập, sự quan tâm của Đảng, Nhà nước và chính quyền địa phương về HTX được chú trọng; nhiều chương trình, cơ chế, chính sách nhằm phát triển nhân rộng mô hình HTX được điều chỉnh để phù hợp hơn trong bối cảnh hiện nay. Mọi kiến nghị, vướng mắc của nhân dân được lắng nghe, giải đáp và xử lý nhanh chóng. Ví dụ: tổ chức các buổi tuyên truyền về HTX dành cho ngư dân nuôi trồng thủy hải sản trên vịnh Lan Hạ; các buổi giới thiệu, hướng dẫn về thủ tục đăng ký thành lập HTX cho khu du lịch trung tâm Cát Bà; thực hiện các chỉ tiêu về nhân rộng các HTX kiểu mới nhằm xây dựng nông thôn mới và đã được công nhận huyện Cát Hải đạt chuẩn nông thôn mới theo Quyết định 1531/QĐ-TTg ngày 8/10/2020 của Thủ tướng Chính phủ; thực hiện triển khai Quyết định số 1872/QĐ-UBND ngày 30/6/2023 của UBND TP.Hải Phòng về việc sửa đổi, bổ sung một số điều của Quyết định số 674/QĐ-UBND ngày 09/3/2021 của UBND TP.Hải Phòng về việc phê duyệt chương trình mỗi xã một sản phẩm (OCOP) thành phố Hải Phòng giai đoạn 2021-2025, định hướng đến năm 2030 trên toàn địa bàn. Bên cạnh đó, trình độ chuyên môn của cán bộ phụ trách được nâng cao rõ rệt, có kinh nghiệm, trình độ và tri thức trong việc sử dụng công nghệ mới vào trong các thủ tục giải quyết hồ sơ hành chính công.

2.2.4. Một số vướng mắc, hạn chế trong thực hiện pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã tại đặc khu Cát Hải

Thực tiễn áp dụng pháp luật về đăng ký thành lập HTX còn có những hạn chế trong quá trình thực thi, điển hình như: Luật HTX 2023 có nhiều thay đổi so với Luật HTX 2012 dẫn tới công dân phải phải cập nhật những quy định mới, các văn bản hướng dẫn thi hành mới khiến việc đăng ký thành lập trở lên khó khăn hơn trong quá trình chuẩn bị hồ sơ. Bên cạnh đó, đăng ký thành lập HTX mang tính hình thức để hưởng chính sách ưu đãi, hỗ trợ mà không thực sự hoạt động, bởi việc bãi bỏ phương án sản xuất kinh doanh ngoài việc giúp sáng lập viên gia nhập thị trường dễ dàng, nó đã tạo ra kẽ hở khi không cần chứng minh tính khả thi của mô hình HTX đăng ký thành lập với cơ quan quản lý. Từ đó làm gia tăng tỷ lệ HTX đã đăng ký chưa hoạt động, không sản xuất kinh doanh gây khó khăn cho công tác thống kê và quản lý của

Nhà nước. Khi bãi bỏ phương án sản xuất kinh doanh trong thành phần hồ sơ đã tạo tiền đề cho Điều lệ HTX và Nghị quyết Hội nghị thành lập trở thành văn bản quan trọng xét tính hợp lệ của hồ sơ nhưng thực tế nhiều hội nghị thành lập diễn ra mang tính chất đối phó. Các nội dung về kế hoạch kinh doanh và điều khoản cần tuân thủ khi tham gia tổ chức kinh tế tập thể này phải có sự bỏ phiếu hoặc biểu quyết công khai và được sự đồng ý tỷ lệ cao thì nay lại bị xem nhẹ hoặc đại diện tự quyết, dẫn tới thành viên gia nhập HTX nhưng không nắm rõ quyền lợi và trách nhiệm, thiếu gắn kết và dễ phát sinh tranh chấp nội bộ ngay sau khi đăng ký. Ngoài ra, chủ thể là tổ chức kinh tế nước ngoài hoặc nhà đầu tư nước ngoài tham gia HTX được Luật HTX 2023 mở rộng nhưng quy định hiện hành được điều chỉnh trực tiếp theo Luật Đầu tư, quy trình thực thi vẫn chưa thông suốt, chưa có cơ chế "một cửa" thực sự để kiểm tra giấy chứng nhận đăng ký đầu tư, các điều kiện về tiếp cận thị trường, quốc phòng, an ninh theo Luật Đầu tư đồng thời với thủ tục đăng ký HTX khiến cơ quan quản lý gặp lúng túng khi tiếp nhận hồ sơ có yếu tố nước ngoài, dẫn đến phải xin ý kiến chỉ đạo qua nhiều cấp làm chậm trễ tiến độ thành lập của các mô hình HTX hội nhập.

Tại đặc khu Cát Hải, thực tế hoạt động đăng ký HTX cho thấy kết quả thực hiện việc đăng ký mới giảm dần qua các năm do quá trình còn gặp một số hạn chế, vướng mắc như:

- Việc cấp đăng ký thành lập HTX do 01 chuyên viên và 01 lãnh đạo phòng Tài chính - Kế hoạch (nay là phòng Kinh tế) phụ trách nhưng cán bộ của Phòng phải kiêm nhiệm nhiều nhiệm vụ chuyên môn khác (chưa có cán bộ chuyên trách), khối lượng công việc nhiều, dẫn đến việc cấp đăng ký không tránh khỏi những khó khăn, thiếu sót.

- Các HTX thực sự chưa có cải tiến, chưa thay đổi đa dạng phương thức tổ chức quản trị và mở rộng hợp tác, liên kết trong kinh doanh, phát triển thị trường hoặc nếu có thì vẫn ở mức hạn chế; một số người có kinh nghiệm sản xuất nhưng lại hạn chế về kỹ năng sử dụng chữ ký số và thao tác trên Hệ thống thông tin quốc gia; các HTX gặp lỗi trong quá trình tự đăng ký, dẫn đến hồ sơ bị trả lại nhiều lần, khó khăn ngay từ những bước đầu tiên đăng ký, làm mất đi ý nghĩa của việc rút ngắn thời gian 03 ngày theo luật định.

- Một trong những rào cản khiến HTX chưa hoạt động, khó khăn trong tìm nơi đặt trụ sở chính là do quỹ đất hạn chế, nguồn lực tài chính có hạn, cơ sở hạ tầng còn đơn sơ, kỹ năng về marketing, xây dựng kế hoạch, vận hành sản xuất, sử dụng công nghệ ứng dụng cao còn nhiều hạn chế, yếu kém. Bên cạnh đó, hệ thống chính sách ưu đãi dành cho HTX còn hạn chế, chưa sát với thực tế như ưu đãi về khoa học - công nghệ, ưu đãi về vay vốn, tín dụng, đất đai... dẫn đến các HTX khó tiếp cận trong quá trình vận hành sản xuất. Ngoài ra, với đặc thù biển đảo, đời sống của nhiều bộ phận còn khó khăn, thu nhập trung bình không cao nên khi được hướng dẫn thành lập HTX thì việc huy động vốn góp của các thành viên để tạo ra nguồn vốn phục vụ cho đầu tư gặp nhiều khó khăn; sự tiếp cận thông tin còn hạn chế nên các loại giấy tờ hồ sơ còn nhiều sai sót dẫn tới việc đăng ký thành lập HTX trên địa bàn không nhiều; số lượng HTX được hưởng với các ưu đãi hỗ trợ của Nhà nước, đặc biệt là hỗ trợ giấy phép xây dựng cơ sở hạ tầng, cho vay tín dụng, thuê đất còn thấp khi chủ yếu các HTX ở Cát Hải ngành nghề chủ yếu là dịch vụ du lịch cần có cơ sở hạ tầng phòng lưu trú, các khách sạn và bến bãi...

2.2.5. Nguyên nhân của vướng mắc, hạn chế trong thực hiện pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã tại đặc khu Cát Hải

Với các vướng mắc, hạn chế trong thực hiện pháp luật về đăng ký thành lập HTX như trên và thực tiễn thực tại đặc khu Cát Hải hiện nay đang gặp một số khó khăn không chỉ đến từ sự thiếu hụt về nguồn lực công nghệ hay sự phức tạp của hồ sơ, mà đến từ một số nguyên nhân chủ quan từ phía chủ thể thành lập và nguyên nhân khách quan từ phía cơ quan quản lý nhà nước và từ chính quy định của pháp luật dẫn đến vướng mắc, hạn chế trên đó là:

- Nguyên nhân chủ quan từ phía chủ thể thành lập: Tâm lý e ngại khi phải thực hiện thủ tục hành chính của công dân, chưa hiểu rõ lợi ích của Luật HTX 2023 mới có hiệu lực thi hành từ ngày 1/7/2024, dẫn đến khó tập hợp đủ số lượng thành viên để cùng góp vốn thành lập; nhiều sáng lập viên chưa thực sự hiểu bản chất quyền tự do kinh doanh, kinh tế tập thể, khi bãi bỏ phương án sản xuất kinh doanh khiến các thành viên tham gia không có định hướng, thành lập HTX không xuất phát từ nhu cầu tương trợ sản xuất kinh doanh mà nhằm mục đích thụ hưởng các gói hỗ

trợ, ưu đãi của Nhà nước, điều này dẫn đến việc chuẩn bị hồ sơ chỉ mang tính hình thức hóa; đội ngũ sáng lập viên, đặc biệt là ở khu vực đặc thù biển đảo, việc tiếp cận kiến thức chuyên sâu về luật pháp và công nghệ thông tin không đầy đủ; hơn nữa, trong thời gian từ năm 2020 đến năm 2025 là giai đoạn thay đổi Luật HTX 2012 và Luật HTX 2023, chuyển đổi mô hình chính quyền địa phương 2 cấp, thủ tục đăng ký thành lập HTX chuyển sang đăng ký trực tuyến 100% dẫn đến lúng túng trong việc chuẩn bị hồ sơ hợp lệ, có thể phải sửa đổi nhiều gây khó khăn, tốn kém cho công dân khi thực hiện các quyền tự do kinh doanh của mình trên không gian mạng. Về phía chủ thể là nhà đầu tư nước ngoài, tổ chức kinh tế có vốn đầu tư nước ngoài thường được quy định trong Luật Doanh nghiệp và Luật Đầu tư, khi tham gia vào HTX các chủ thể này chịu sự điều chỉnh bởi Luật HTX. Tuy nhiên, các văn bản hướng dẫn bằng ngoại ngữ, chưa đồng bộ trong thủ tục đăng ký đầu tư giữa mã ngành HTX và hệ thống mã ngành đầu tư quốc tế, sự thận trọng trong thẩm định hồ sơ đăng ký có yếu tố nước ngoài của cán bộ quản lý khiến các chủ thể này gặp khó khăn ngay từ khâu tiếp cận tham gia vào tổ chức kinh tế tập thể.

- Nguyên nhân khách quan từ phía cơ quan quản lý nhà nước: cán bộ phụ trách thực hiện giải quyết việc đăng ký thành lập HTX tiếp nhận hồ sơ tại trung tâm phục vụ hành chính công đôi khi quá tải, một lúc nhiều kiêm nhiệm nhiều công việc hoặc chưa kịp thời cập nhật các hướng dẫn mới nhất để tư vấn, trả lời cặn kẽ cho công dân, dẫn đến việc hồ sơ phải sửa đổi. Việc đăng ký HTX tại Phòng Tài chính – Kế hoạch (nay là Phòng Kinh tế) nhưng các vấn đề đất đai, thuế, con dấu lại liên quan đến các cơ quan khác nên sự liên thông đôi khi chưa kịp thời, có thể gây kéo dài thời gian xử lý hồ sơ; hồ sơ được nộp trên Hệ thống thông tin quốc gia về đăng ký HTX đôi khi chưa liên thông mượt mà với dữ liệu thuế và dân cư, có thể làm giảm hiệu lực của quy định về thời hạn 03 ngày làm việc.

- Nguyên nhân khách quan từ quy định của pháp luật: việc bãi bỏ phương án sản xuất kinh doanh trong hồ sơ đăng ký là bước cải cách thủ tục theo hướng hiện đại dễ tiếp cận nhưng thiếu các quy định hướng dẫn chi tiết, chưa quy định rõ cơ chế để các cơ quan khác (như ngân hàng, cơ quan thuế) công nhận các phương án nội bộ của HTX trong Điều lệ dẫn đến việc HTX phải làm lại nhiều bộ hồ sơ khác nhau sau

khi thành lập; với các chính sách ưu đãi, hỗ trợ được áp dụng ngay khi HTX thành lập mà chưa đánh giá được hoạt động thực tiễn của HTX khiến tình trạng các HTX đăng ký hoạt động theo hướng hình thức để hưởng chế độ; công tác hậu kiểm hiện khá bị động, lệ thuộc vào công tác tiền kiểm như trước đây, hệ thống kiểm soát, giám sát, chế tài xử lý vi phạm chưa phù hợp dẫn tới việc lãng phí tài chính, nguồn quỹ đất chung của địa phương.

Về điều kiện trụ sở HTX khi đăng ký thành lập: theo Điều 51 Luật HTX 2023 quy định hồ sơ đăng ký thành lập phải có địa chỉ trụ sở chính hợp pháp, trong khi thực tế do đặc thù biển đảo, đảo Cát Bà trở thành Khu du lịch quốc gia, trung tâm du lịch sinh thái biển quốc tế, đảo Cát Hải là trung tâm dịch vụ cảng biển – logistics, khu công nghiệp hiện đại¹⁸, vì đây là khu vực quy hoạch hoặc thuộc đất quốc phòng, đất rừng đặc dụng nên khi xây dựng mới hoặc chuyển đổi mục đích sử dụng đất sẽ gặp khó khăn, HTX - đặc biệt là HTX ngành nghề nông nghiệp, thủy sản - muốn thành lập nhưng không có địa chỉ phù hợp để đặt trụ sở và cơ sở sản xuất. Một số HTX đã thành lập nhưng chưa vận hành hoạt động như HTX phát triển nông nghiệp và du lịch dịch vụ Trân Châu, HTX kinh doanh dịch vụ du lịch Xuân Đám do vướng quy hoạch HTX không được cấp phép xây dựng khu sản xuất, văn phòng, khu lưu trú du lịch dẫn đến việc đăng ký thành lập xong chưa thể hoạt động hoặc HTX mượn hoặc thuê đất để làm đăng ký thì hồ sơ đăng ký phải bổ sung giấy ủy quyền, hợp đồng cho mượn cho thuê, giấy chứng nhận quyền sử dụng đất.

Ngoài các nguyên nhân trên, do đặc thù biển đảo cũng là nguyên nhân dẫn tới việc đăng ký thành lập HTX gặp khó khăn, bởi lẽ trung tâm hành chính công đặc khu Cát Hải (trước đây là UBND huyện Cát Hải) đặt tại đảo Cát Bà, trong khi hoạt động kinh tế diễn ra cả ở đảo Cát Hải, việc đi lại để nộp hồ sơ, bổ sung giấy tờ tốn kém thời gian, chi phí (phụ thuộc vào phà, cáp treo, thời tiết); dù là vấn đề sau thành lập nhưng nó cũng là nguyên nhân khiến người dân còn băn khoăn, không muốn thành lập. Vì đăng ký HTX xong nhưng gặp khó khăn tiếp cận các gói ưu đãi vốn vay do tài sản trên đất (lồng bè, nhà nổi) chưa được cấp giấy chứng nhận quyền sở

¹⁸ UBND Tp.Hải phòng (2025), Xây dựng Cát Hải trở thành đặc khu cảng biển và du lịch trọng điểm kinh tế biển, haiphong.gov.vn.

hữu để thế chấp hoặc đất thuê trả tiền hàng năm. Ngoài ra, chính sách hỗ trợ về thuế, thuê đất trong Khu kinh tế Đình Vũ – Cát Hải thường được ưu tiên cho các doanh nghiệp, các HTX quy mô nhỏ khó tiếp cận hơn dẫn tới việc các HTX mới thành lập lại cần nguồn vốn để vận hành, hoạt động thì không dễ dàng tiếp cận được vốn ưu đãi như kỳ vọng.

Nhìn chung, nguyên nhân không tới từ trình tự thủ tục đăng ký HTX, mà xuất phát từ các khó khăn trong đáp ứng điều kiện về trụ sở, quỹ đất sản xuất kinh tế và phải tuân thủ quy định về quy hoạch phát triển của địa phương.

TIÊU KẾT CHƯƠNG 2

Chương 2 của đề án đã tập trung làm rõ khung khổ pháp lý hiện hành về công tác đăng ký thành lập HTX theo Luật HTX 2023, đồng thời đánh giá thực tiễn việc đăng ký thành lập HTX tại đặc khu Cát Hải, thành phố Hải Phòng.

Giai đoạn 2020 – 2025, hoạt động đăng ký thành lập HTX trên địa bàn đã có những kết quả tích cực, 100% hồ sơ thuộc lĩnh vực HTX được tiếp nhận, giải quyết trực tuyến mức độ 3, mức độ 4 trên hệ thống thông tin quốc gia về đăng ký HTX; quá trình tiếp nhận và giải quyết hồ sơ và ban hành giấy chứng nhận đăng ký HTX nhanh chóng, trả kết quả cho công dân trước hạn. Về cơ bản các HTX sau đăng ký thành lập đều hoạt động tuân thủ quy định của Luật HTX, hoạt động mang lại lợi ích cho thành viên; các HTX mở rộng lĩnh vực hoạt động, đã phát triển được mô hình HTX có ngành nghề mới như dược liệu, môi trường, dịch vụ... Năm 2024, 2025 đã có các HTX đăng ký thành lập với quy mô lớn, chủ thể thành viên HTX đa dạng, đạt doanh thu cao góp phần lan tỏa mô hình HTX kiểu mới giúp người dân biết tới, hỗ trợ, tư vấn đăng ký thành lập HTX, nâng cao chuỗi giá trị sản phẩm và chất lượng hoạt động của HTX. Tuy nhiên, hoạt động đăng ký thành lập HTX còn nhiều vướng mắc, hạn chế cần được giải quyết; cụ thể như hệ thống nghiệp vụ cập nhật chậm, chưa có cán bộ chuyên trách xử lý giải quyết hồ sơ đăng ký, các văn bản luật mới về HTX chưa được cập nhật kịp thời, chưa phổ biến trong nhân dân; mô hình HTX kiểu cũ khó chuyển đổi, bắt kịp xu hướng phát triển kinh tế - xã hội; về điều kiện trụ sở HTX, nhu cầu ổn định sản xuất và chính sách ưu đãi giành riêng cho HTX còn hạn chế; đáng chú ý là người dân vẫn mang tâm lý e ngại những rào cản pháp lý sau thành lập đòi hỏi cần được hoàn thiện trong tương lai.

CHƯƠNG 3

ĐỊNH HƯỚNG, GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN VÀ NÂNG CAO HIỆU QUẢ THỰC HIỆN PHÁP LUẬT VỀ ĐĂNG KÝ THÀNH LẬP HỢP TÁC XÃ

3.1. Định hướng hoàn thiện pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã

Hệ thống pháp luật về HTX tại Việt Nam đã liên tục phát triển hoàn thiện, từ Luật HTX năm 1996, năm 2003, năm 2012 và hiện nay là Luật HTX năm 2023, cùng các Nghị định, Quyết định, Thông tư hướng dẫn thi hành liên quan tạo hành lang thúc đẩy HTX phát triển bền vững. Thực tiễn thời gian qua cho thấy công tác đăng ký HTX đã đạt kết quả tích cực trên nhiều mặt, chủ động cập nhật quy định mới và đẩy mạnh chuyển đổi số trong giải quyết thủ tục hành chính... Tuy nhiên, để tiếp tục hoàn thiện pháp luật về đăng ký thành lập HTX cần có những định hướng như sau:

Thứ nhất, hoàn thiện pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã phải phù hợp với thông lệ quốc tế, đáp ứng nhu cầu hội nhập kinh tế quốc tế

Trong bối cảnh toàn cầu hóa, xu hướng tự do hóa thương mại thông qua các Hiệp định thương mại tự do (FTA) song phương và đa phương đang trở thành động lực tăng trưởng mạnh mẽ, thu hút sự quan tâm và tham gia của nhiều quốc gia, trong đó có Việt Nam; Việt Nam đã tham gia ký kết và đang thực thi các hiệp định như: Hiệp định Đối tác Toàn diện và Tiến bộ xuyên Thái Bình Dương (CPTPP), Hiệp định thương mại tự do Việt Nam - EU (EVFTA), các FTA song phương... không chỉ mở ra nhiều cơ hội mới cho thị trường kinh tế trong nước mà còn đặt ra vấn đề cấp thiết cho kinh tế tập thể; một vấn đề cần giải quyết là làm sao để các HTX tận dụng và tranh thủ cơ hội do các FTA mang lại giúp HTX nâng cao năng lực cạnh tranh, tạo động lực phát triển kinh tế - xã hội bền vững cùng với kinh tế nhà nước dần trở thành nền tảng của nền kinh tế quốc dân.

Bên cạnh rào cản bởi quy mô nhỏ và khả năng tiếp cận, hoàn thiện hồ sơ đăng ký, năng lực quản trị HTX ở Việt Nam chỉ đạt mức trung bình hoặc thấp, chưa nhạy bén trong phân tích và nắm bắt thông tin thị trường là các vấn đề mà các HTX đang nỗ lực khắc phục, từ đó, việc định hướng pháp luật về HTX nói chung và đăng ký

thành lập HTX nói riêng lại càng trở nên cần thiết hơn trong bối cảnh hội nhập quốc tế hiện nay. Việc điều chỉnh các quy định của Luật HTX năm 2023, các văn bản hướng dẫn thi hành liên quan một cách thống nhất và đồng bộ đã hướng tới loại bỏ triệt để các quy định chòng chéo, theo hướng dựa vào yếu tố khoa học – công nghệ hiện đại để phát triển, tiếp cận với các thông lệ quốc tế nhằm mục tiêu phát triển HTX tối đa hóa các thuận lợi, nâng cao tính cạnh tranh lành mạnh, vượt qua thách thức từ việc tham gia các hiệp định thương mại tự do thế hệ mới.

Thứ hai, hoàn thiện pháp luật về đăng ký thành lập HTX phải đảm bảo tính tự chủ, cạnh tranh giữa các thành phần kinh tế, trong đó có kinh tế tập thể, HTX

Việc hoàn thiện pháp luật về đăng ký thành lập HTX và cải thiện chất lượng bảo đảm nguyên tắc tự chủ của HTX trong hoạt động kinh doanh sản xuất đòi hỏi trong cơ chế mới, HTX không thể quay trở lại phụ thuộc vào cơ quan nhà nước các cấp, cũng như không thể sao chép hồ sơ thành lập của các loại hình doanh nghiệp khác một cách máy móc rập khuôn mà phải đảm bảo tính đúng đắn phù hợp thực tiễn; đồng thời, phải chống khuynh hướng lợi dụng sự chuyển đổi mô hình của các HTX để làm biến dạng tính chất của cơ quan chuyên môn mà Đảng và Nhà nước giao trách nhiệm quản lý.

Để phát huy tính dân chủ trong quản lý hoạt động đăng ký thành lập HTX¹⁹, công tác giải quyết thẩm định hồ sơ đăng ký HTX phải thể hiện được đúng các quy định pháp luật của Đảng và Nhà nước, tránh biểu hiện tiêu cực như: những nhiễu, hạch sách của cán bộ quản lý, tình trạng dân chủ quá trớn của công dân làm lệch lạc vai trò quản lý, điều hành, nâng cao bản chất HTX qua việc thẩm định hợp lệ, bổ sung hướng dẫn chi tiết về nội dung hồ sơ thành lập. Vì vậy, bên cạnh yêu cầu đủ thành phần hồ sơ còn phải chú trọng tới nội dung, tính dân chủ tạo điều kiện giúp người thành lập khi tới đăng ký HTX giải quyết nhanh chóng, hiệu cao hiệu suất làm việc.

Thứ ba, hoàn thiện pháp luật về đăng ký thành lập HTX phải xuất phát từ nguyên tắc pháp chế và yêu cầu của hoàn thiện pháp luật về HTX

¹⁹ Căn cứ Khoản 2, Điều 8 Luật Hợp tác xã 2023 có quy định về nguyên tắc tổ chức, quản lý và hoạt động của tổ hợp tác, hợp tác xã, liên hiệp hợp tác xã.

Trên cơ sở Luật HTX 2023, các Nghị định của Chính phủ ban hành đã quy định chi tiết một số điều của Luật HTX và các Thông tư liên quan đến phát triển kinh tế tập thể; tuy nhiên, ngày 16/6/2025 khi Quốc hội thông qua Luật Tổ chức chính quyền địa phương (*sửa đổi, bổ sung một số điều*) và chính thức thông qua mô hình chính quyền địa phương 2 cấp đã làm phát sinh bất cập, hạn chế trong áp dụng Luật HTX 2023. Đó là các văn bản hướng dẫn chi tiết chưa kịp thời, chưa sâu sắc, một số Nghị định về thủ tục đăng ký kinh doanh còn chông chéo với quy định khác làm khó khăn cho công dân muốn tìm hiểu thủ tục đăng ký thành lập; các Bộ, ngành ra Thông tư hướng dẫn cập nhật kịp thời sau khi chính quyền địa phương 2 cấp đi vào hoạt động; các chính sách chủ yếu tập trung hỗ trợ giảm thủ tục, mở rộng lĩnh vực ngành nghề còn ít... do đó, việc hoàn thiện pháp luật về đăng ký thành lập HTX trong bối cảnh hiện nay là yêu cầu cấp thiết, đáp ứng sự phát triển của Việt Nam.

3.2. Giải pháp hoàn thiện pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã

Trên cơ sở các phân tích vướng mắc, hạn chế trong việc thực hiện pháp luật về đăng ký thành lập HTX được chỉ ra tại chương 2, cần có các giải pháp hoàn thiện pháp luật như sau:

- ***Việc bãi bỏ phương án sản xuất kinh doanh dẫn đến tình trạng thành lập HTX mang tính hình thức:*** Kiến nghị, bổ sung trường hợp thu hồi Giấy chứng nhận đăng ký hợp tác xã nếu HTX không nộp báo cáo tình hình hoạt động định kỳ hoặc không có địa điểm trụ sở thực tế sau 06 tháng kể từ khi cấp phép, cụ thể: sửa đổi Khoản 1 Điều 103 Luật HTX 2023 theo hướng: "*Hợp tác xã không hoạt động tại trụ sở đăng ký trong thời gian 06 tháng liên tục mà không thông báo hoặc không gửi báo cáo tài chính, báo cáo tình hình hoạt động cho cơ quan đăng ký.*"

- ***Tại Nghị định 125/2025/NĐ-CP ngày 11/6/2025 của Chính phủ*** cần bổ sung quy định về việc liên thông “một cửa” dữ liệu giữa cơ quan đăng ký kinh doanh và cơ quan thuế để tự động đưa ra thông báo các HTX không phát sinh giao dịch, không đóng bảo hiểm xã hội cho thành viên trong 06 tháng là căn cứ để tiến hành thanh tra và giải thể bắt buộc, tăng cường công tác hậu kiểm.

- ***Kiến nghị bổ sung quy định tại Nghị định 92/2024/NĐ-CP của Chính phủ ngày 18/7/2024 quy định về đăng ký tổ hợp tác, HTX và liên hiệp HTX*** theo hướng

hồ sơ đăng ký thành lập phải kèm theo Danh sách biểu quyết chi tiết có chữ ký trực tiếp của từng thành viên tham dự đối với các nội dung cốt lõi là Điều lệ và danh sách hội đồng quản trị để đảm bảo quyền tự do kinh doanh, quyền tự quyết của sáng lập viên để minh chứng biểu quyết, hội nghị thành lập tổ chức được thực chất, chữ ký xác nhận bên cạnh nội dung biểu quyết cụ thể sẽ là bằng chứng chứng minh tính pháp lý ngăn chặn việc đại diện tự quyết. Ngoài ra, ban hành Điều lệ mẫu chuyên ngành thay vì bản Điều lệ mẫu chung cho tất cả các ngành nghề hợp pháp, việc ban hành các bộ Điều lệ mẫu cho từng lĩnh vực (nông nghiệp, dịch vụ, HTX có vốn đầu tư nước ngoài...) là giải pháp cần thiết để hỗ trợ các sáng lập viên, điều này giúp các sáng lập viên yếu về kỹ năng soạn thảo vẫn có một khung pháp lý chuẩn, tránh sai sót khi đăng ký.

- Đối với chủ thể là nhà đầu tư nước ngoài, tổ chức kinh tế có vốn đầu tư nước ngoài khi tham gia HTX gặp rào cản pháp lý, kiến nghị sửa đổi quy định về trình tự đăng ký tại Nghị định 92/2024/NĐ-CP quy định về đăng ký tổ hợp tác, HTX, liên hiệp HTX theo hướng bổ sung khung thời gian lấy ý kiến các cơ quan chuyên môn về điều kiện tiếp cận thị trường và an ninh quốc phòng cho nhà đầu tư nước ngoài để đảm bảo tổng thời gian đăng ký không kéo dài quá 15 ngày làm việc. Ngoài ra, cho phép HTX và chủ thể đó được ký kết các thỏa thuận riêng về quản trị (không trái nguyên tắc) để bảo vệ quyền lợi về công nghệ và vốn của họ, được ghi nhận trong hồ sơ đăng ký, điều này giải quyết xung đột giữa mục tiêu lợi nhuận của chủ thể và tính tương trợ của HTX.

- Đối với trường hợp, công dân xuất trình CCCD điện tử trên ứng dụng Vneid hoặc Cổng dịch vụ công liên thông được với Cơ sở dữ liệu quốc gia về dân cư Kiến nghị không cần nộp bản sao chứng thực giấy tờ tùy thân, nhằm giảm tải các thủ tục hành chính; ngoài các loại giấy tờ phải nộp theo quy định, kiến nghị bãi bỏ bản sao chứng thực giấy tờ tùy thân của cá nhân, tổ chức trong nước, cụ thể bổ sung điểm mới tại Điều 42 Luật HTX 2023 quy định về hồ sơ đăng ký theo hướng “*Bãi bỏ bản sao chứng thực giấy tờ tùy thân của cá nhân, tổ chức*”; bổ sung quy định về thủ tục ủy quyền khi đăng ký cho phép các Trung tâm hỗ trợ HTX hoặc Liên minh HTX thực hiện đăng ký trực tuyến thay cho sáng lập viên thông qua hệ thống định

danh điện tử mà không cần các thủ tục ủy quyền rườm rà. Hoàn thiện kết nối chia sẻ Cơ sở dữ liệu quốc gia về dân cư với hệ thống dịch vụ công, cho phép cán bộ không cần nhập liệu hay kiểm tra hợp lệ bằng phương pháp thủ công mà dữ liệu sẽ được tự động điền; cán bộ phụ trách thẩm định chỉ cần đối soát giúp giảm sai sót, giảm thời gian xử lý.

- Sửa đổi nội dung tại khoản 4 Điều 113 Luật HTX 2023 quy định về Ủy ban nhân dân các cấp thực hiện quản lý nhà nước, đề xuất sửa đổi cụ thể “UBND cấp xã thực hiện quản lý nhà nước về tổ hợp tác, HTX, liên hiệp HTX theo thẩm quyền, thực hiện việc bố trí cán bộ chuyên trách hoặc phân công cán bộ kiêm nhiệm có phụ cấp trách nhiệm để thực hiện nhiệm vụ được giao. Thực hiện các biện pháp về phát triển tổ hợp tác, HTX, liên hiệp HTX trong chương trình phát triển kinh tế - xã hội của địa phương”. Ngoài ra, kiến nghị bổ sung nội dung Điều 7 Nhiệm vụ, quyền hạn của cơ quan đăng ký kinh doanh cấp huyện tại Nghị định 92/2024/NĐ-CP quy định về đăng ký tổ hợp tác, HTX, liên hiệp HTX ; đề xuất bổ sung “*Biên chế cán bộ chuyên trách Phòng Tài chính – Kế hoạch (Nay là Phòng Kinh tế) thực hiện nhiệm vụ quản lý kinh tế tập thể*” để giúp cơ quan quản lý phân bổ cán bộ có năng lực chuyên môn, phẩm chất đạo đức tốt vào vị trí phụ trách lĩnh vực HTX, nâng cao hiệu quả của công tác quản lý HTX.

- Bổ sung quy định về cấp giấy phép xây dựng cho HTX xây dựng cơ sở hạ tầng phục vụ nhu cầu kinh doanh sản xuất trên diện tích đất nông nghiệp của HTX với điều kiện HTX không chuyển đổi mục đích sử dụng sang mục đích khác để trục lợi bất chính. Ngoài ra, đề xuất ngân hàng chính sách có gói vay tín dụng ưu đãi tốt cho các dự án HTX ứng dụng công nghệ cao hoặc liên kết chuỗi giá trị HTX.

- Bổ sung quy định về tỷ lệ góp vốn trong quá trình tiếp nhận kiểm tra hồ sơ đăng ký thành lập HTX, cụ thể, khoản 2 Điều 74 Luật HTX 2023 quy định về tỷ lệ vốn góp của thành viên “*thành viên liên kết góp vốn không quá 30% vốn điều lệ*”. Tuy nhiên, lại thiếu định nghĩa về "bên liên quan" làm cho các nhà đầu tư dựa vào đó mà chia nhỏ vốn góp, thực chất đều là của một nhóm lợi ích. Vì vậy, cần bổ sung nội dung tổng tỷ lệ góp vốn của thành viên liên kết góp vốn và các bên liên quan không được vượt quá mức trần nhất định (ví dụ 30% hoặc 40%) để đảm bảo cấu trúc

sở hữu cân bằng và dân chủ của thành viên tham gia.

Ngoài ra, các biểu mẫu giấy tờ đăng ký HTX cần được sửa đổi bổ sung trong Thông tư 09/2024/TT-BKHĐT cần liệt kê rõ danh sách thành viên gồm: chính thức, liên kết vốn góp, liên kết không vốn góp; qua đó, giúp quá trình thẩm định bản chất dân chủ chính xác, tránh tình trạng doanh nghiệp mượn mô hình HTX để nhận chính sách ưu đãi.

3.3. Giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về đăng ký thành lập hợp tác xã tại Việt Nam nói chung và tại Đặc khu Cát Hải, thành phố Hải Phòng nói riêng

3.3.1. Giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về đăng ký thành lập HTX tại Việt Nam

Việc nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật là yếu tố cần thiết cho sự phát triển của HTX, vì vậy cần có các giải pháp nâng cao tính pháp lý, tạo môi trường thông thoáng cho toàn bộ hệ thống pháp luật tại Việt Nam. Cụ thể:

- Đối với chủ thể thành lập: Sáng lập viên mang tâm lý e ngại, chưa hiểu rõ Luật HTX 2023 cần đẩy mạnh tuyên truyền, tổ chức các buổi hội thảo, tập huấn trực tiếp để giải thích rõ lợi ích của Luật HTX 2023; chú trọng hướng dẫn bản chất của tổ chức kinh tế tập thể HTX để xóa bỏ tư duy thành lập chỉ để hưởng chính sách hỗ trợ; thiết lập các "Điểm hỗ trợ số" tại các tổ dân phố hoặc nhà văn hóa để hỗ trợ kỹ năng số, đăng ký trực tuyến hướng dẫn sáng lập viên thao tác, giúp giảm bớt sự lúng túng và chi phí sửa đổi hồ sơ nhiều lần. Hỗ trợ sáng lập viên nâng cao năng lực xây dựng các phương án nội bộ trong Điều lệ một cách thực chất thay vì hình thức hóa, dù luật bãi bỏ phương án sản xuất kinh doanh trong hồ sơ nhưng HTX cần chủ động chuẩn bị để làm cơ sở làm việc với ngân hàng và cơ quan thuế sau này để định hướng kinh doanh một cách nhất quán.

- Tối ưu hóa quy mô siêu nhỏ với đội ngũ quản trị rút gọn chỉ với Đại hội thành viên, Giám đốc, kiểm soát viên để gọn nhẹ bộ máy, giúp đưa ra các mục tiêu quyết định nhanh chóng hơn; khuyến khích các nhóm nhỏ thành lập HTX. Bổ sung các văn bản hướng dẫn về ưu đãi tài chính, một phần khuyến khích HTX thu hút được đội ngũ có chuyên môn cao vào quản lý HTX; thêm chính sách về đất đai giúp HTX

tháo gỡ khó khăn trong việc xây dựng cơ sở hạ tầng, trụ sở chính, hoặc dùng tài sản trên đất để thế chấp vay vốn ưu đãi. Ngoài ra, hỗ trợ ngân sách cho các hoạt động chuyển đổi số, tham gia sàn giao dịch thương mại điện tử giúp HTX tăng tính cạnh tranh, tiếp cận thị trường dễ dàng hơn.

- Đối với các tổ chức kinh tế có vốn đầu tư nước ngoài, nhà đầu tư nước ngoài khi tham gia thành gia thành lập HTX thì hỗ trợ hướng dẫn bằng ngoại ngữ các thủ tục đăng ký, đồng thời tổ chức các lớp bồi dưỡng cán bộ tại Trung tâm phục vụ hành chính công về các quy định đặc thù của Luật Doanh nghiệp và Luật Đầu tư khi giao thoa với Luật HTX nhằm giảm các bước xác minh không cần thiết khi tiếp nhận hồ sơ có yếu tố nước ngoài.

- Đảm bảo thông suốt quá trình liên thông “một cửa điện tử” bằng việc tăng cường kết nối kỹ thuật giữa Hệ thống thông tin quốc gia về đăng ký HTX với dữ liệu thuế và dân cư để đảm bảo thời hạn giải quyết đúng 03 ngày làm việc; thường xuyên cập nhật các hướng dẫn mới nhất cho cán bộ tại Trung tâm phục vụ hành chính công để tư vấn cặn kẽ, tránh tình trạng bắt dân sửa đổi hồ sơ nhiều lần.

- Công tác chuyển từ tiền kiểm sang hậu kiểm thực chất đảm bảo quyền tự do kinh doanh của sáng lập viên bằng việc xây dựng kế hoạch kiểm tra định kỳ sau thành lập để đánh giá hoạt động thực tế của HTX trong trường hợp nếu HTX không hoạt động tại trụ sở hoặc không triển khai kinh doanh sau một thời gian nhất định, cần có chế tài xử lý nghiêm để tránh lãng phí nguồn lực đất đai và tài chính của địa phương.

- Công khai thông tin HTX minh bạch hóa tình trạng hoạt động của các HTX trên cổng thông tin địa phương để xã hội giám sát, hạn chế tình trạng HTX đăng ký hình thức chỉ để hưởng ưu đãi, chính sách hỗ trợ.

- Linh hoạt trong về điều kiện trụ sở chính khi đăng ký mà không yêu cầu cứng nhắc về giấy tờ chứng minh quyền sử dụng đất trong giai đoạn đầu thành lập HTX.

- Đẩy mạnh công tác liên thông giữa thủ tục đăng ký tiếp cận các nguồn vay ưu đãi mà không bị chậm khi phải chờ có giấy chứng nhận đăng ký HTX mới được làm hồ sơ vay ưu đãi.

- Đối với các HTX quy mô vừa hoặc lớn, khuyến khích việc giúp đỡ đào tạo,

chia sẻ kinh nghiệm cho các HTX quy mô nhỏ; điều này tạo ra môi trường HTX phát triển lành mạnh, tất cả cùng có lợi.

3.3.2. Giải pháp riêng cho đặc khu Cát Hải, thành phố Hải Phòng

Để nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật tại đặc khu Cát Hải, các giải pháp riêng mang tính đặc thù nhằm phát huy thế mạnh tiềm năng và khắc phục khó khăn như sau:

- Kiến nghị Sở Tài chính, Sở Khoa học và Công nghệ, các sở ban ngành cần thực hiện tốt việc liên thông các phần mềm của thành phố thực hiện các thủ tục hành chính thuộc lĩnh vực đăng ký HTX với Hệ thống thông tin về đăng ký kinh doanh của Bộ Tài chính để giảm bớt quy trình nhập lặp lại hồ sơ các thủ tục hành chính do hiện nay, các thủ tục hành chính thuộc lĩnh vực đăng ký HTX phải tiến hành nhiều bước đăng nhập trên các phần mềm như: Hệ thống thông tin về đăng ký HTX (là một cấu phần của Hệ thống thông tin quốc gia về đăng ký doanh nghiệp do Bộ Tài chính chủ trì), hệ thống dịch vụ công quốc gia, Hệ thống một cửa điện UBND thành phố Hải Phòng gây ảnh hưởng đến tiến độ, thời gian trả kết quả cho công dân.

- Kiến nghị UBND đặc khu Cát Hải:

- + Cần ban hành quy chế làm việc, thực hiện hiện đại hóa, cải cách hành chính về đăng ký thành lập HTX một cách gọn nhẹ, cho thuê đất, ban hành giấy chứng nhận quyền sử dụng đất, thủ tục đầu tư, thanh tra, kiểm tra, tạo điều kiện thuận lợi cho HTX thành lập mới; tăng cường hiệu quả công tác quản lý nhà nước, nâng cao tỷ lệ hồ sơ thủ tục hành chính trực tuyến, giảm, đơn giản hóa thủ tục; phát huy hiệu quả phần mềm dịch vụ công trực tuyến, thúc đẩy chuyển đổi số tại các cơ quan hành chính; xây dựng quy chế phối hợp riêng giữa Phòng Kinh tế với cơ quan thuế và công an tại đặc khu để đảm bảo việc cấp mã số thuế và con dấu được thực hiện đồng thời, không để tình trạng hồ sơ bị chậm do dữ liệu không mượt mà.

- + Tổ chức các lớp bồi dưỡng định kỳ cho cán bộ Trung tâm hành chính công đặc khu về các điểm mới của Luật HTX 2023 (đặc biệt là việc bỏ phương án kinh doanh) để họ tư vấn chính xác, tránh việc sửa đổi hồ sơ nhiều lần gây tốn kém, tốn chi phí đi lại cho người dân.

- + Tiến hành kiểm tra định kỳ hiệu quả quá trình hoạt động thực tế đối với các

HTX trên địa bàn sau 06 tháng thành lập nếu HTX không triển khai hoạt động hoặc không thực hiện đúng quy hoạch, cần có chế tài thu hồi để tránh lãng phí các ưu đãi thuế và đất, nguồn tài nguyên của đặc khu.

+ Thu hút nhà đầu tư nước ngoài, tổ chức có vốn đầu tư nước ngoài tham gia HTX trên địa bàn bằng việc xây dựng danh mục ngành nghề ưu tiên HTX có vốn đầu tư nước ngoài và công bố các lĩnh vực như logistics (tại Cát Hải) và du lịch (tại Cát Bà) mà các nhà đầu tư nước ngoài được phép tham gia vào HTX để minh bạch hóa quy trình. Ngoài ra, rút ngắn thời gian xác minh điều kiện đầu tư, an ninh quốc phòng đối với các dự án HTX có vốn đầu tư nước ngoài thông qua việc phối hợp liên thông điện tử giữa các cơ quan quân sự và công an tại địa phương.

+ Tận dụng tối đa việc trả kết quả qua bưu chính công ích hoặc môi trường mạng để người dân ở các đảo không phải đi lại tốn kém chi phí phà, cáp treo đến trung tâm hành chính. Tổ chức triển khai các “*Tổ hỗ trợ lưu động*” hướng dẫn nhân dân thủ tục đăng ký thành lập HTX để hồ sơ phù hợp theo quy định. Theo đó, Tổ hỗ trợ lưu động chủ chốt là cán bộ phụ trách Phòng Kinh tế định kỳ xuống trực tiếp các thôn xa trung tâm như (như Việt Hải, Gia Luận, Phù Long...) để tiếp nhận, thẩm định hồ sơ và trả kết quả ngay trong ngày, giảm chi phí đi lại, thuận tiện cho nhân dân. Khuyến khích nhân dân lựa chọn phương thức nộp trực tuyến hay gửi qua dịch vụ bưu chính đặc biệt là các thôn xa trung tâm.

+ Xây dựng thư viện điện tử pháp luật về HTX, trong đó có các mẫu hồ sơ đăng ký HTX nhằm mở rộng phạm vi tiếp cận đối với nhân dân, đặc biệt là người trẻ ít thời gian tham gia các hội nghị trực tiếp. Ngoài ra, Cát Hải chủ yếu phát triển dịch vụ du lịch và thủy sản, nên việc phối hợp của Phòng Kinh tế với Liên minh HTX thành phố Hải Phòng để xây dựng bộ Điều lệ mẫu chuyên dành cho HTX dịch vụ du lịch và HTX nuôi trồng thủy sản lồng bè. Điều này giúp nội dung đăng ký thành lập sát với thực tế hoạt động tại địa phương.

+ Đề xuất với cơ quan có thẩm quyền lập các gói tín dụng và ưu đãi thuế riêng cho HTX quy mô nhỏ tại Cát Hải, tránh việc các ưu đãi chỉ tập trung vào các doanh nghiệp lớn, giúp HTX có động lực đăng ký thành lập; xem xét quy hoạch các cụm điểm phù hợp để HTX (đặc biệt là nông nghiệp, thủy sản) có địa chỉ đặt trụ sở hợp

pháp mà không vi phạm đất quốc phòng hay rừng đặc dụng và hỗ trợ pháp lý cho HTX trong việc hoàn thiện hồ sơ mượn, thuê đất hoặc cấp giấy chứng nhận quyền sở hữu tài sản trên đất (lồng bè, nhà nổi) để HTX có tài sản thế chấp vay vốn.

+ Trung tâm dịch vụ sự nghiệp công đặc khu Cát Hải đổi mới phương thức truyền thông có chiều sâu về phát triển KTTT, HTX, thường xuyên có chương trình, báo điện tử, phát thanh, đăng tải thông tin lên nền tảng mạng xã hội với nội dung về các mô hình HTX điển hình sáng tạo, các bước chuẩn bị khi đăng ký thành lập và góc chia sẻ kinh nghiệm của HTX trước nhằm đưa thông tin, tuyên truyền kịp thời chủ trương đường lối của Đảng, chính sách và pháp luật của Nhà nước về đăng ký thành lập HTX.

TIÊU KẾT CHƯƠNG 3

Trong bối cảnh phát triển nhanh của xã hội về công nghệ cao, yêu cầu chất lượng dịch vụ ngày càng nâng cao; sức ảnh hưởng tới nền kinh tế thị trường ngày càng lớn, chất lượng nguồn lực đòi hỏi thường xuyên phải tiếp cận, cập nhật tiến bộ xã hội... đồng thời, thiên tai dịch bệnh thường xuyên và khó lường khiến HTX đối mặt những thách thức đòi hỏi nhà sáng lập phải đủ bản lĩnh khi thành lập. Cơ quan quản lý cũng đưa ra biện pháp tăng tính hiệu quả của việc thực hiện pháp luật về đăng ký HTX.

Các giải pháp đưa ra trên cơ sở điều chỉnh, bổ sung các quy định, văn bản hướng dẫn nhằm nâng cao hiệu quả thực thi pháp luật phù hợp với thực tiễn tại Việt Nam. Việc thực hiện pháp luật về đăng ký thành lập HTX tại đặc khu Cát Hải ngoài cải cách thủ tục, mà cần có thêm các về cơ chế chính sách phù hợp để giải phóng nguồn lực kinh tế cho địa phương. Trong bối cảnh đặc thù biển đảo, chuyên đổi số với phương châm “*một cửa, một lần nộp, nhiều mục đích*” được xác định là chìa khóa giúp khắc phục được khoảng cách địa lý và tiết kiệm chi phí. Song song với đó, để tháo gỡ những khó khăn mà HTX gặp phải, cơ quan quản lý cần linh hoạt qua việc chuyển đổi quản lý từ “*tiền kiểm*” sang “*hậu kiểm*”, từ quản lý sang đồng hành. Chỉ khi tạo ra được sự nhất quán trong chính sách hỗ trợ của Nhà nước, các giải pháp thực hiện sáng tạo của chính quyền và sự chủ động đổi mới của người dân, thì các hành lang pháp lý của HTX mới thực sự tạo đà cho kinh tế tập thể tại Cát Hải phát triển bền vững.

KẾT LUẬN

Hợp tác xã là một hình thức tổ chức tồn tại rất lâu trên thế giới và gắn liền với công cuộc đấu tranh giải phóng đất nước, xây dựng tổ quốc của nhân dân ta. Trong những giai đoạn khác nhau, HTX đóng vai trò lịch sử nhất định. Luật HTX 2023 với những điểm mới có tính đột phá đã tạo ra được khung pháp lý đúng với nhu cầu phát triển HTX mà một trong những điểm mới đó là quy định về đăng ký thành lập HTX.

Nhìn chung, những quy định về đăng ký thành lập HTX là cơ sở để bảo đảm quyền và lợi ích của các bên khi gia nhập vào HTX; hướng tới sự phát triển HTX với tốc độ tăng trưởng hợp lý, tham gia cùng với các doanh nghiệp khác phấn đấu đạt mức tăng trưởng kinh tế của đặc khu Cát Hải đề ra. Phát triển số lượng đồng thời củng cố và nâng cao hiệu quả hoạt động của HTX, tăng thu nhập và cải thiện đời sống thành viên HTX. Tuy nhiên, trong nội dung quy định cơ bản cùng với công tác thực hiện trong thực tế vẫn còn nhiều điểm chưa hoàn thiện cần có những giải pháp để hoàn thiện pháp luật về đăng ký thành lập HTX.

Đề án đã nghiên cứu khung khổ pháp luật Việt Nam hiện hành cũng như thực tiễn hoạt động đăng ký HTX trên địa bàn đặc khu Cát Hải, thành phố Hải Phòng. Qua đó có thể thấy, việc tăng cường công tác quản lý nhà nước đối với HTX, gắn liền với công tác lãnh đạo, chỉ đạo của chính quyền trong phát triển HTX, xây dựng cơ chế hợp tác, liên kết; huy động sự tham gia của Mặt trận Tổ quốc, các đoàn thể chính trị xã hội; tăng cường kiểm tra tình hình hoạt động HTX để nắm bắt kịp thời, tháo gỡ khó khăn vướng mắc và dự báo xu hướng phát triển HTX là những chuyển đổi tích cực về quản lý HTX trong những năm qua.

Bên cạnh đó, các cơ quan, đơn vị liên quan cần phối hợp thực hiện hiệu quả hơn; trình độ của đội ngũ cán bộ cũng cần được cải thiện. Đề án cũng đã chỉ ra những khó khăn, vướng mắc và đề xuất các giải pháp nhằm hỗ trợ cho thực tiễn hoạt động đăng ký thành lập HTX được diễn ra nhanh chóng, kịp thời, tuân thủ pháp luật; đồng thời cải thiện những tồn tại trong quy định pháp luật, từ đó nâng cao hiệu quả thi hành pháp luật trong thực tế trên địa bàn đặc khu Cát Hải, thành phố Hải Phòng.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Quốc hội (2013), Hiến pháp nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam
2. Quốc hội (2015), Bộ luật Dân sự
3. Quốc hội (2023), Luật Hợp tác xã
4. Quốc hội (2019), Luật Quản lý thuế
5. Quốc hội (2025), Luật Tổ chức chính quyền địa phương năm 2025
6. Nghị quyết số 1669/NQ-UBTVQH15 của Ủy ban Thường vụ Quốc hội ngày 16/6/2025 về việc sắp xếp các đơn vị hành chính cấp xã của thành phố Hải Phòng năm 2025
7. Nghị định số 92/2024/NĐ-CP của Chính phủ ngày 18/7/2024 quy định về đăng ký tổ hợp tác, hợp tác xã và liên hiệp hợp tác xã.
8. Nghị định số 113/2024/ NĐ-CP của Chính phủ ngày 12/9/2024 quy định chi tiết một số điều của Luật Hợp tác xã 2023.
9. Nghị định 125/2025/NĐ-CP ngày 11/6/2025 của Chính phủ quy định về phân định thẩm quyền của chính quyền địa phương 02 cấp trong lĩnh vực quản lý của Bộ Tài chính.
10. Thông tư số 43/2025/TT-BTC của Bộ Tài Chính ngày 17/8/2025 ban hành biểu mẫu sử dụng trong lĩnh vực quản lý nhà nước đối với hộ kinh doanh, tổ hợp tác, hợp tác xã, liên hiệp hợp tác xã khi tổ chức chính quyền địa phương 02 cấp.
11. Quyết định số 2034/QĐ-UBND của Ủy ban nhân dân thành phố Hải Phòng ngày 25/6/2025 về việc công bố thủ tục hành chính được sửa đổi, bổ sung trong lĩnh vực thành lập và hoạt động của hộ kinh doanh trên địa bàn thành phố Hải Phòng.
12. Bộ Kế hoạch và đầu tư (2024), *Sách trắng hợp tác xã Việt Nam năm 2024*, NXB Thống kê.
13. Trường Đại học Luật Hà Nội (2022), *Giáo trình Luật Thương mại Việt Nam*, tập 1, Nxb Công an nhân dân, Hà Nội.
14. Trường Đại học Luật TP.HCM (2016), *Giáo trình Pháp luật về chủ thể kinh doanh*, Nxb Hồng Đức.
15. Phạm Duy Nghĩa (2015), *Giáo trình Luật kinh tế*, Nxb Công an nhân dân, Hà Nội

16. Nguyễn Thị Yến (Chủ nhiệm) (2025), *Pháp luật về hợp tác xã của một số quốc gia và bài học kinh nghiệm cho Việt Nam*, Đề tài khoa học trường Đại học Luật Hà Nội, tr.287-292
17. Trần Hoàng Kim Dung (2023), *Pháp luật về hợp tác xã trong lĩnh vực phi nông nghiệp, qua thực tiễn tại tỉnh Quảng Bình*, Luận văn thạc sĩ Luật kinh tế, Trường Đại học Luật, Đại học Huế
18. Doãn Thị Vân Anh (2014), *Hoàn thiện pháp luật về quản lý nhà nước đối với hợp tác xã ở Việt Nam hiện nay*, Luận văn Thạc sĩ luật học, Đại học Quốc gia Hà Nội
19. Phùng Văn Tiếp (2017), *Luật hợp tác xã năm 2012 – Những điểm mới và thực tiễn áp dụng tại huyện Thanh Oai, thành phố Hà Nội*, Luận văn thạc sĩ Luật kinh tế, Trường Đại học Mở Hà Nội
20. Lê Thị La (2021), *Pháp luật về hợp tác xã và thực tiễn áp dụng trên địa bàn tỉnh Lào Cai*, Luận văn thạc sĩ Luật kinh tế, Trường Đại học Mở Hà Nội
21. Trương Thế Minh (2021), *Pháp luật Việt Nam về quản trị hợp tác xã*, Luận án tiến sĩ Luật kinh tế, Trường Đại học kinh tế - luật, Đại học Quốc gia thành phố Hồ Chí Minh
22. Nguyễn Việt Tý (2016), *Bản chất và thuộc tính của hợp tác xã theo Luật Hợp tác xã năm 2012*, Tạp chí Luật học, 6 (tr.193)
23. Nguyễn Trần Tiểu Phụng, Lê Thị Hồng Phương, Trần Thị Ánh Nguyệt, Đinh Việt Luật, (2024), *Phát triển hợp tác xã nông nghiệp kiểu mới theo Luật Hợp tác xã năm 2012*, Tạp chí Khoa học Đại học Huế, tr.85-98
24. Bùi Đức Hòa, Mai Văn Hậu (2023), *Pháp triển hợp tác xã nông nghiệp hiện nay*, Tạp chí Quản lý nhà nước, số 332 tr.92-95
25. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập, tập 4*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, tr.246
26. Lê Anh (2022), *Tham khảo kinh nghiệm quốc tế trong xây dựng và ban hành Luật Hợp tác xã (sửa đổi)*, Công Thông tin điện tử Quốc hội Việt Nam.
27. Minh Phương (2023), *Luật hợp tác xã đã tạo hành lang pháp lý quan trọng trong phát triển các hợp tác xã*, Tạp chí Kinh tế và Dự báo.

28. UBND thành phố Hải Phòng (2025), *Xây dựng Cát Hải trở thành đặc khu cảng biển và du lịch trọng điểm kinh tế biển của thành phố Hải Phòng*, Cổng Thông tin điện tử thành phố Hải Phòng.

29. *Part two, Forming a co-operative*, nguồn truy cập: <https://fed.coop/co-operatives-in-australia-a-manual/part-two-forming-a-co-operative/meeting-the-members-formation-meeting/>.

30. *Law of the People's Republic of China on Farmers' Professional Cooperatives*, nguồn truy cập: http://iolawen.cssn.cn/ywflfg/202010/t20201030_5205975.shtml